De refoꝛmatiõe virium anime.

Annotatio capituloꝝ tractatuli ſub-
ſcripti: De refoꝛmatiõe viriũ animę.

De lapſu hominis a ſtatu rectitudinis ꝛ deoꝛ-
dinatiõe viriũ animę. Ca. i

De duobus exercitijs: in quibꝰ deuotꝰ ſe po-
terit exercere circa lapſum ſuũ a ſtatu recti-
tudinis. Ca. ij

De pꝛimo exercitio: ꝛ ꝙ homo deuotꝰ in om-
nibꝰ exercitijs ſuis habebit p̃ oculis finem
ſuũ: q̃ eſt puritas coꝛdis ꝛ caritas. Ca. iij

De ſecundo exercitio videlicꝫ de hominis re-
foꝛmatione: et quibꝰ exercitijs homo pote-
rit ad ſui cognitionem peruenire. Ca. iiij

Qualiť homo per diſcuſſionem ſui venit ad
ꝓpꝛiã cognitionẽ: et quõ hõ debet ſe de to-
to ſtatu ſuo diſcutere. Ca. v

De quotidiana examinatiõe in cõmunibꝰ ex-
ceſſibus. Ca. vi

Qualiter hõ ſecũdo poteſt venire ad cogni-
tionem ſui ſi libenter audit ſuos defectus ab
alijs. Ca. vij

Qualiter homo per pugnã et reſiſtentiã ꝯtra
vitia venit ad cognitionem ſui. Ca. viij

Qꝛ in pugna vitioꝝ diſcernunť deſides et fer-
uidi: et ꝙ deſides retrocedunt. Ca. ix

Qualiter homo ex cognitione ſui fit idoneus
ad admonẽdum alios. Ca. x

De compunctiõe: et quibus modis homo in cõpunctione ſe poterit exercere. Ca. xi
De reformatiõe triũ viriũ animę: ſcilicꝫ intellectus: memorię et voluntatis. Ca. xij
Qꝫ intellect⁹ reformaẗ p ſciam. Ca. xiij
De reformatione intellectus per experimentum. Ca. xiiij
De reformatione intellectus per ſacrã lectionem: et q̃liẗ ſcp̃tura ſit legẽda. Ca. xv
Qualiter intellect⁹ reformaẗ per alioꝝ informationem ꝛ conſilium. Ca. xvi
Qualiter intellect⁹ reformatur per hoc ꝙ q̃s ſuper temptationib⁹ ꝛ paſſionibus ſuis cõſulit alios. Ca. xvij
De reformatione memorię: et tribus gradib⁹ reformandi eam. Ca. xviij
De certis materijs et temporibus ad meditandũ deputatis. Ca. xix
Qualiẗ fiat memoria peccatoꝝ. Ca. xx
Generalis modus ad meditãdũ vel formãdi meditationes de morte. Ca. xxi
Generalis modus ad formãdũ meditatiões de pęnis inferni. Ca. xxij
Generalis modus meditãdi circa extremũ iudicium. Ca. xxiij
Generales meditationes de gloria cęleſti. (Ca. xxiiij
Breuis modus meditãdi circa beneficia dei (Ca. xx[v]

De vita xpi ſb cõpẽdio collecta. Ca. xxvi
De cena domini: ⁊ ꝑparatione ad ſumptionẽ corporis chriſti. Ca. xxvij
De generali modo exercitandi ſe in paſſione domini. Ca. xxviij
Paſſio chriſti breuiť collecta ad modũ faſci/culoꝝ. Primus faſciculus. Ca. xxix
Secundus faſciculus. Ca. xxx
Tertius faſciculus. Ca. xxxi
Quartus faſciculus. Ca. xxxij
Quintus faſciculus. Ca. xxxiij
Sextus faſciculus. Ca. xxxiiij
De exercitio orationis. Ca. xxxv
De reformatione voluntatis: primo a culpa. Ca. xxxvi
Qꝫ locũ ſuperiorem ⁊ oc/cupationem exteriorẽ volũtas ordinata de ſuo refugit: ſ ex imperio ſuſcipit. Ca. xxxvij
Qꝫ aliter pugnandũ eſt contra vitia carnalia: aliter ꝯtra ſpiritualia. Ca. xxxviij
De modo operandi manibus. Ca. xxxix
De ordine aggrediendi in extirpatione et ex/purgatione vitioꝝ. Ca. xl
Qꝫ pugnandũ eſt contra vnũ vitiũ. Ca. xli
De duobus veris bellatoribus neceſſarijs. Ca. xlij
De ſeptem vitijs capitalibꝰ in genere. Ca. xliij
De certamine contra gulam. Ca. xliiij

De remedijs gulę. Ca. xlv
De virtute ſobrietatis et eius gradibus. Ca. xlvi
De pugna et natura luxurię. Ca. xlvij
De remedijs luxurię. Ca. xlviij
De philargyria. Ca. xlix
De ira: et remedia contra iram. Ca. l
De inuidia et ortu eius. Ca. li
Quomodo ad dilectionem proximi peruenitur: et quomodo ſeruatur. Ca. lij
Quod ita ſe homo habebit vt diligat et diligatur ab omnibus. Ca. liij
De accidia: et remedia. Ca. liiij
De triſticia: et pugna contra eam. Ca. lv
De vana gloria: et pugna contra eam. Ca. lvi
De pugna contra ſuperbiam. Ca. lvij
De carnali ſuperbia. Ca. lviij
De quattuor in omnibus exercitijs ſpiritualibus attendendis. Ca. lix

Incipit tractatulus deuot⁹ de reformatione virium animę: Domini Gerardi de zutphania.

De lapſu hominis a ſtatu rectitudinis: et deoꝛdinatione virium animę. Ca.I

b

Omo quidam deſcẽdit de hieruſalem in hiericho. His ṽbis myſtice hũani generis lapſus deſcribit: ac ſub ſignificatione hieruſalem et hiericho: a quo ſtatu rectitudinis: ad quã deiectionẽ coꝛruit deſignat. Siq̇dẽ homo iſte: adam ꝓtoplaſtus recte intelligitur: in quo totum gen⁹ humanũ qḋ per ſeminalem rationẽ in eo fuit et ex eo ꝓdijt: non incõgrue ſubauditur. Iſte igit homo deſcendit de hieruſalẽ in hiericho: id eſt: de ſtatu rectitudinis ⁊ innocentię: ad ſtatũ vel poti⁹ caſum mutabilitat et miſerię. Sed dicã aperti⁹: a qua hieruſalẽ: ad quã hiericho iſte homo deſcẽderit. Hieruſalem: viſio pac dicit. Hiericho ṽo luna: qm̃ mutabilitatẽ innuit: interpꝛetat. Tũc aũt hõ iſte recte in hieruſalem fuiſſe dicitur: cum per vires apꝓhenſiuas: intellectũ videlicet et rationem cęteraſq; vires: clare ac perſpicaciter

diſcerneret: ac etiã ipſum deum mundis ⁊ in/
tellectualibus oculis ac mentalibus extaſib⁹
et ſi nõ ꝑ eſſentiã intueret̃. Per vires etiã ap/
petitiuas: ſcꝫ voluntatẽ: iraſcibilitatem ⁊ con/
cupiſcibilitatem: ceteraſqꝫ vires: potentias et
affectiones ſibi inditas omnimodam pacẽ et
tranquillitatem poſſideret: cũ breuiter omne
quod debuit: clare intellexit: atqꝫ ſine appeti/
tu contrario ſeu quauis contradictione: imo
cum delectatione voluit ⁊ appetijt: ſicut ſe de/
bere appetere rationis iudicio intellexit. Sed
homo iſte dũ deo ſubeſſe noluit: cui ſoli ſub/
eſſe debuit: etiã ſuũ inferi⁹: vires videlicꝫ infe/
riores: ſibi rebelle factũ ẽ: atqꝫ ſibiipſi grauis
qꝛ ſubeſſe ꝯtempſit: atqꝫ ita hõ fact⁹ ẽ ſibiipſi
grauis: ⁊ ꝓpria ei⁹ vita facta eſt ei tẽptatio: et
ꝯtinuo ſm varios mot⁹ ꝯcupiſcentiaꝝ et ſug/
geſtus deſiderioꝝ mutatur vt luna: et nunq̃
in eodẽ ſtatu ꝑmanet: donec ad illũ ſtatũ re/
deat vnde ad hanc mutabilitatis miſeriam eſt
ꝓlapſus. Merito igit̃ homo de hieruſalẽ di/
citur in hiericho deſcendiſſe.

De duobus exercitijs: in q̇bus de/uot⁹ ſe poterit exercere circa lapſum ſuum a ſtatu rectitudinis. Ca. II

Ecce homo: vbi fuiſti: et vbi corruiſti.
e Quid amiſiſti: et quid inueniſti: quid

ſis:et quid fuiſti? In hieruſalem fuiſti :in hie⸗richo corruiſti. Amiſiſti pacem: tranquillita⸗tem et gaudium: leticiam et quietem. Inue⸗niſti inquietudinem:triſticiam:labores et do⸗lores:et continuã mutabilitatẽ. Fuiſti intel⸗lectuali lumine plene illuſtrat⁹:ab omni fece concupiſcentiarum depuratus. Nunc autem es ignorantie nubilo excecat⁹: omniaqꝫ oſſa tua ꝯcupiſcẽtiarum fecib⁹ medullit⁹ ſunt infuſa. In his duob⁹ q̇cumqꝫ deuot⁹ es : quicũqꝫ rectã et directam viam in exercitijs ſpiritualib⁹ ob⸗tinere deſideras:iugiter verſare:in his ſtude te iugiter exercitare. Primo : vt ſemper ante mentis oculos habeas : vnde cecidiſti : et q̇d fuiſti: vt inde intelligas q̇d eſſe debeas. Scđo vt frequent̄ diſcutias:ſepe reuoluas quid nũc ſis : ſeu q̃lis ſis: vt inde perpendas quãtũ ab eo ſtatu diſtas vnde cecidiſti:et ſcias quãta ti⸗bi reſtat via vt ad illũ ſtatũ ꝓficiẽdo redeas.

De primo exercitio:et ꝙ homo de⸗uotus in omnibus exercitijs ſuis ha⸗bebit pre oculis finem ſuũ : q̇ eſt pu⸗ritas cordis et caritas. Ca. III

P Rimo igit̄ ſemp ante mentis oculos habe:quid fuiſti:et vnde corruiſti: vt ſcias quid eſſe debeas:et ad quid per

exercitia tua tēdas. Finis em̄ exercitioꝝ tuo-
rū ad quē tēdere debes eſt: vt poſſis redire: ⁊
illi ſtatui vnde: vt dictū eſt: corruiſti ꝓpinq̄re.
Sicut autem viator q̄ finē vię ſuę neſcit: ⁊ lo-
cum quo perget nō cōſiderat vel attendit: fre-
quenter errat: multū laborat ⁊ parum ꝓficit.
Sic ſi in exercitijs tuis ſpiritualibꝰ finē exer-
citioꝝ non attendis vel conſideras: frequent̄
multū laborabis: et a fine tuo ęque diſtabis.
Sępe per ardua in ieiunijs et vigilijs ⁊ ſimi-
libus multū fatigaberis: et parū in vera ſpi-
ritualitate ꝓficies. Hic aūt finis tuꝰ: vt dictū
eſt: debet eſſe vt ſtatui vñ corruiſti poſſis ꝓpin
quare. Ut autē de hoc fine tuo enucleatiꝰ ſub
alijs vocabulis intelligas: ſcire debes: ꝙ duo
ſunt tibi fines in oībꝰ exercitijs tuis ꝑfigendi.
Unus p̄ncipalis ſeu vltimatus: et hic eſt cari-
tas. Alius ſecundariꝰ ⁊ diſpoſitiuus: ſeu vlti-
ma diſpoſitio ad finem p̄ncipalem: et hic eſt
puritas cordis. Ad hęc igitur duo: caritatem
ſcilicꝫ: ⁊ cordis puritatem: debes in omnibus
exercitijs tuis oculum intentionis dirigere:
eaqꝫ ſemper fixa pręoculis habere: vt penes
hoc cognoſcas quantū in tuis exercitijs pro-
ficias vel deficias: quia tantū proficis quan-
tum his ꝓpinquas: et tantum deficis quantū
ab illis recedis. Sicut verbigratia: Sagitta-

rij ſignũ aliquod conſtituũt: penes qđ aduer/
tunt: an artificioſe bene vel male ſagittent: qđ
alias ſi nullũ ſignũ cõſtituerent ſed in vacuũ
aerem ſagittarẽt: penitus ignorarent. De his
duobus finibus cõſtituẽdis: dicit Auguſtinꝰ
in tertio libro de doctrina chriſtiana. Oia in
ſacra ſcriptura valẽt ad caritatem nutriẽdam
et corroborandam et cupiditatẽ vincendam.
Et ſm apoſtolũ Finis pręcepti ẽ caritas de
corde puro ⁊c. Et item de his duobus finibꝰ
Abbas moyſes ĩ pma collatiõe patrũ: multũ
pulchre diſſerit: ⁊ diffuſius declarat dicẽs inť
cętera. Incaſſũ moliť hęc exercitia: videlicꝫ
vigilias: ieiunia: aliaqꝫ ſimilia: qſquis his ve/
lut ſũmo bono cõtentus: intentionem cordis
hucuſqꝫ defixerit: et nõ ad capiẽdũ finẽ: vide/
licꝫ cordis puritatẽ: omne ſtudiũ virtutꝭ exten
derit. Sꝫ ne cogites ꝙ hi duo fines ab eo dif/
ferãt quẽ ſupˢ diximꝰ finẽ eẽ debere exercitioꝝ
tuoꝝ: vt videlꝫ illi ĩteriori ſtatui nr̃o vñ ſumꝰ
ꝓlapſi redeuntes ꝓpinquamus: qꝛ idem eſt
cor purgare ad puritatem cordis vel ad cari/
tatem tendere: et illi ſtatui ꝓpinquare. Qđ vt
meliꝰ intelligas: ſcire debes ꝙ ſm Auguſtinũ
Caritas eſt motus animi ad fruendũ deo ꝓpť
ſe. Ecõtrario autem: Cupiditas eſt motꝰ ani/
mi ad fruendũ ſe vel qlibet corpore non ꝓpter
deum: id eſt: breuiter quis appetitꝰ vel motꝰ

inordinat⁹ ad delectandū ī creaturis. Quantum autem ſm Auguſtinū: regnū cupiditatis deſtruitur: tantū regnū caritatis augetur. Cor autem purgare nihil aliud eſt: q̄ꝫ cupiditates extinguere. Cupiditates ⁊ inordinatas cōcupiſcentias extinguere: eſt vires animę reformare. Vires animę reformare: eſt ſtatui vnde corruimus ꝓpinquare. Ergo q̄ꝫtum cor purgamus a cupiditatib⁹: tm̄ animę vires reformamus: tantūq́ꝫ regnū caritat⁹ in nobis ędificam⁹: et ſtatui vn̄ lapſi ſum⁹ ꝓpinquamus. Igitur breuiter finis tu⁹ ad quē omnē mentis intentionē: omnē conatū ⁊ laborē debes dirigere ⁊ ordinare eſt: vt cum dei adiutorio q̄ꝫtum poteris: vires aīę tuę deordinatas ⁊ indiſpoſitas ex lapſu tuo in ꝓtoplaſto: ad id et ſm id ad qđ ⁊ ſicut tibi fuerūt a dn̄o deo vtiliter indite ſtudeas reformare. Intellectū ſcꝫ: vt deum ceteraq́ꝫ: et maxime ſpiritualia et diuina cognoſcenda intelligas. Volūtatē et appetitum: vt deū aliaq́ꝫ diligenda et appetenda diligas atq́ꝫ ames. Memoriam: vt ſpiritualib⁹ et cęleſtib⁹ valeas iugiter inhęrere. Sic affectiones cęteras: amorem: timorem: odiū: ſpem: gaudiū ⁊ triſticiā: vt tm̄ amem⁹: timeam⁹: odiamus: ſperem⁹: gaudeam⁹ et triſtemur vere amanda: timenda: odienda: ſperāda: ⁊ de qb⁹

ſuſte gaudendū et triſtandū ē. Itaqꝫ hoc mō ſtatui illi tranquillitatꝭ internę: quem in lapſu ꝑmi hominis amiſimus ꝓpinquamus. Tantoqꝫ magis tranquilli ⁊ quieti erimus: q̃to in iſto ꝓfecerimus. Unde quidā hoc cōſiderantes: vocant in cordis puritate ꝓficere: eſſe: ad impaſſibilitatē tendere. Hoc modo cor purgare: ⁊ vires aīę reformare: eſt virtutes menti inſerere. Nihil em̄ aliud ē virtꝰ ſm beatū Baſiliū: q̄ bn̄ vti motibꝰ a deo naturalit̄ nobis inſitis. Iſtud eſt vere et ſpiritualiter cōuerti: vires ſcilicꝫ animę et affectiōes a deo et recto ſtatu ſuo auerſas: deordinatas et indiſpoſitas: ad debitum ſtatum ſuū ꝯuertere: reducere ⁊ reformare. In iſto eſt vera ꝑfectio. Tantum em̄ vnūquodqꝫ eſt perfectius: q̃to plus appropinq̃uerit ſuo fini. Hęc ē pietas dei qua deus colit̄: habens ꝓmiſſionē vitę: quę nunc eſt ⁊ futurę.

De ſecūdo exercitio: videlicet de hominis reformatione: et quibꝰ exercitijs homo poterit ad ſui cognitionē peruenire. Ca. IIII

v Idiſti homo: qualis ⁊ vbi fuiſti: quid amiſiſti: quo rurſū ꝓficiendo debeas redire: et ad quem finē omnia exerci-

tia tua dirigere: ad hoc videlicet: vt cum dei adiutorio vires animę tuę reformes: cor tuũ a cupiditatibus ⁊ affectiõib⁹ inordinatis ⁊ noxijs concupiſcentijs purges. Nunc igit̃ ſcd̃o vt diximus: debes diligẽtiſſime diſcutere q̃lis modo ſis: et q̃tũ a p̃dicto ſtatu et fine tuo diſtas: id eſt: q̃ ſint vires et affectiones animę tuę deformatę: indiſpoſitę et deordinatę: q̃q̃ multis et varijs cupiditatibus cor tuũ ſit pollutum. Si em̃ non ſentis: quomõ et in quib⁹ vires potentię et affectiões animę tuę deformatę ſunt: quõ reformabis? Si ignoras q̃b⁹ cupiditatibus cor tuũ eſt ſordidum: quõ q̃ſo purgabis: cum nihil in te videas purgandũ? Igit̃ an̄ omnia in hac parte teipſum diſce agnoſcere: et q̇d purgandũ fuerit ſcire: vt ita in te verum eſſe ꝓbes: q̄ cognitio ꝓpria initium ſit ſalutis. Tria autem ſunt p̃cipue quib⁹ tuã deformitatem poteris agnoſcere: et q̇bus cupiditatibus pollutus fueris edoceri. Primũ eſt: vt teipſum diligent̃ diſcutias. Secũdum eſt: vt tuos defectus ab alijs frequent̃ ⁊ libenter audias. Tertiũ: vt virilit̃ vitijs reſiſtẽdo: eorũ in te fortitudinẽ per eorundẽ cõtra te reſiſtentiam experiar̃. Per primũ teipſum vides: vt qualis fueriſ diſcas. Per ſcd̃m audis: vt quod vidiſti credas: ⁊ fiat fides ex auditu.

Per tertiũ: quodãmodo manibus palpas vt omnino contradicere qn ita ſit nequeas: ne in aliquo valeas diſſimulare.

Qualiter homo per diſcuſſionẽ ſui venit ad ꝓpriã cognitionẽ: et quomõ homo debet ſe de toto ſtatu ſuo diſcutere. Ca. V

V Tigit teipſum per diligentem diſcuſſionem tuiꝗpſi⁹ diſcas agnoſcere: eſto tuiꝗpſius iuſtus iudex et rigidus imperator tui microcoſmi: frequenter vel ſaltem ſepe aſcende tribunal: et accerſitis coram te quib⁹ regimen regni tui: id eſt: tuiꝗpſi⁹ cõmiſiſti. Et ꝑmo a ꝑncipalioꝛib⁹: id eſt: intellectu: affectu ⁊ memoria rigidiſſime diſcute quomõ vnaqueq; officiũ ſuũ expleat: et q̃tum diſtẽt a ſua originali inſtitutiõe pro qua indite ſunt tibi. Uide vtrum ne ratio tua ſit erronea: Uide vtrum ſe implicet circa curioſa relinquẽs ſalubria: Uide vtrũ ne decepta ꝓprio iudicio magis de ſe ſentiat q̃ debeat: magis ſcʒ ſcire: magis ſanctũ eſſe: ⁊ ita ꝯtra te ĩ regnũ tuũ introducat ſuperbiã: volẽtẽ te aliq̃d eẽ vel te ferentẽ ſup alios. Itẽ an introducat pertinaciã: ſibi melius q̃ quibuſcumq; aliꝗs credentẽ: et ita te ſua deceptiõe faciat inducibilem: infor

mabilem:bonoꝝ conſilioꝝ incapacem. Et de multis aliis ſibi cõmiſſis:coge ꝓpriã rationẽ tibi ratiõe3 reddere. Deinde examina affectũ de ſibi cõmiſſis. Uide quid amet: quid odiat: et pręcipue vide vnde lętet̃: vnde triſtetur et perturbetur. Uide vtꝝ ne ↄcupiſcibilitas ſę/ pe contra tuũ imperiũ introducat appetitum gulę: luxurię: auaricię. Utrũ ne iraſcibilitas iracundiam: deſperationẽ: et ſic de aliis. De/ inde voca inferiores officiales circa minora occupatos: Uide ſi ne oculus ſępe impudice reſpiciat: ſi ne auris laſciua ⁊ nociua libẽt̃ au/ diat. Et breuiter totũ ſtatum tuũ ſm interio/ rem et exteriorẽ hominẽ diligenter examina: ſi ſc3 omnia tibi a deo vel hominibꝰ cõmiſſa: ſicut debes: fideliter ⁊ diligenter ſtudeas ad/ implere. Item vide ꝓcipue: an cũ omnibus caritatem teneas: An nõnunq̃ lędas conſci/ entias alioꝝ ſcãdalo: inq̃etudine: ſingularita/ te vel nouitatũ ꝓſumptione.

De quotidiana examinatione in cõmunibus exceſſibus. Ca. VI

D Ebes etiam quotidie aliã de te facere examinationẽ licet breuiorẽ: videlic3 de quotidianis exceſſibus tuis: vt ſc3 omni die videas vtrum ne fuiſti negligens

in orationibus tuis et meditationib⁹: ⁊ piger in operationibus. Utrũ ne fuiſti negligẽs ad reſiſtendum temptationibus: ad expellendũ malas affectiones: in quib⁹ forſitan ĩmorat⁹ es: et ſic de alijs multis. Si aũt homo p̃dicto modo diſtricte te examinaueris: tũc inuenies q̃tum vires animę tuę ſint deformatę: q̃tũ affectiones imũdę: q̃tumq̃ a hieruſalem deſcenderis: ⁊ vere in hiericho mutabilitatis: ⁊ ĩ regionẽ diſſimilitudinis prolapſus ſis. Inuenieſq̃ ꝙ inimici hominis domeſtici eius: vt exclamare opus habeas: Amici mei ⁊ proximi mei aduerſum me appropinquauerũt ⁊ ſteterunt. Et q̃ iuxta me erant: id eſt: vires animę interiores: quę maximę iuxta eam ſunt: de longe ſteterunt: motibus ſuis impugnando. Inuenies ꝙ ſolum tibi velle adiaceat: et in nullo alio in te perficere inuenias. Igitur velle tuo ⁊ voluntati tuę diſtricte precipias: vt omne quod per iſtam diſcuſſionẽ inueniſti in te et in regno tuo neglectũ: dirutũ vel male actum: ipſa voluntas diſponat: reędificet ⁊ emendet. Hoc autem tũc facies: ſi de omnib⁹ feruida voluntate ꝓponas te emendare.

Qualiter homo ſecũdo poteſt venire ad cognitionẽ ſui: ſi libenter au-

dit ſuos defect⁹ ab alijs. Ca. VII

Et vere homo multū in tui cognitiōe
e per pr̄edictam diſcuſſionē: ſiue in ge/
nerali de toto ſtatu tuo ⁊ ordinatiōe:
ſiue etiam de quotidianis defectib⁹ in ſpeciali
pficeres: ſi te ſine diſſimulatione: ſine pallia/
tione et palpatione iudicares: ſi velum ꝓprij
amoris et ad teipſum inclinatiōis: quod in te
oculū cęcat vel extinguit: ⁊ iudiciū rectū per/
uertit: remoueres. Nunc ꝟo zelus ipſe quem
ad te nimium geris: non ſinit te recte de teipſo
ſentire ⁊ iuſte iudicare: Inde eſt ꝙ frequenti⁹
in fundo cordis tui neſcio quō teipſum excu/
ſas vel alleuiādo blandiris: etiā in vitijs ⁊ de/
fectibus quos aperte in te vides. Hinc eſt ꝙ
ſententiā quā de teipſo ꝓfers: non ſuſtines pa
tienter ab alijs cōfirmari: nec qualem te iudi/
cas ab alijs vis reputari. Si ꝟo teipſum vis
cognoſcere: et ſanctos qui ꝓprię cognitiōi ſtu/
duerūt imitari: ſummo conamine ſtude vt vi/
tia tua etiā ab alijs frequent̄ tibi innoteſcant:
vt ſic tibi fiat fides de teipſo ex auditu alioꝝ.
Unde egregi⁹ doctor Auguſtin⁹: ſcribēs ad
ſanctum hieronymū: Uideo inquit interdum
vitia mea: ſed malo ea audire a melioribus:
ne forte dum ipſe de me ſententiam profero:
mēticuloſam forſitan mihi potius ꝙ̄ verā vi/

deoꝛ intuliſſe ſententiā. Et ergo dicit beatus Bernard⁹: q̄ ſepe i iſtis nos meli⁹ videt ocu-lus alienus q̄ꝫ ꝓꝛius. Tanto ſiqdem alienus veri⁹ de nobis ſententiat: q̄ꝫto liberioꝛ ab in-clinatiōe ad nos vitioſa q̄ nos a vero de nob̄ iudicio pꝛepedimur.

Qualiter homo per pugnam ⁊ re-ſiſtentiā contra vitia venit ad cogni-tionem ſui. Ca. VIII

J ſcis homo qualiter p tuā diſcuſſio-nem teip̄m diſcernere debeas: ⁊ qua-lit̄ ab alijs tua tibi vitia referētib⁹ de-beas libenter audire: vt qd̄ tu diſcreuiſti que-as firmius credere: accede ad tertiū: quod eſt his duobus efficaci⁹ ad tui cognitionē ꝓmo-tiuū: qd̄ in nullo ſinit vt vitia diſſimules: ſed a cit te ea quodāmō: vt ita dixerim: manibus palpitare. Hoc autem fit ita: ſi ſancti ſpiritus ardoꝛe ſuccenſus: incipis viriliter cupiditateſ tuas et appetitus inoꝛdinatos quos per pꝛe-miſſam diſcuſſionem vel experientiā tuam in te repperiſti vel ſentis: eijcere ⁊ expugnare: nō permittens ad hoꝛam in te q̄ꝫtū in te eſt tales motus ſiue ſuperbię: ſiue inanis gloꝛię: gulę vel luxurię inmoꝛari: ſed ſubito cum eos per-cipis: ſtatim ſurgis ⁊ accingis gladiū tuū ſup

femur tuũ: et te preparas ad bellandũ. Sed ꝛ cum te non impugnant nec infeſtant: tu ea impugnas: quęrens quomõ cõtraria vitijs tuis et paſſionibus agens poteris ea ſi fieri poteſt radicitus extinguere ꝛ extirpare. Verbi grã. Sentis te nonnũꝗ appetitu glorię ferri: moueri altitudinis et dignitatis ambitiõe: gulę: luxurię: et alioꝝ motibꝰ agitari: hinc tu velut alter phinees zelo ignitus feruida voluntate incipis omnia agere quę huiuſmodi cõcupiſcentijs etiam iam quieſcentibꝰ ſint cõtraria ꝛ eoꝝ expulſiua: omnia ſcilicꝫ vilia et deſpecta agere: loqui ꝛc. Sed cũ hoc facere ꝛ cõtinuare inceperis: tunc vere in te ſenties: ꝛ vt dictũ eſt: quodãmõ manibꝰ palpabis fortitudinem in te vitioꝝ et paſſionũ: ꝛ deordinationem virium animę et affectionum. Inſurgẽt eñ cõtra te ea quę laboras extinguere vitia: viriliť ſe cõtra te defendẽtia: Et tu rurſus iratꝰ inſurges cõtra ea: ꝛ fiet inter te ꝛ tua vitia grandis et grauis lucta: ita vt nõnũꝗ reſilias et iteꝝ reſipiſcas: nõnũꝗ deijciaris ꝛ iteꝝ reſurgas: atꝗ multotiens fatigatꝰ cũ videris legẽ carnis tuę tam fortẽ et tam importune legi mentis et volũtati tuę reſiſtentẽ: clamare neceſſe habeas ex ſententia cũ apoſtolo: Quis me liberabit de corpore mortis huius? Et item cũ

ꝓpheta: Qm̄ iniq̄tates mee ſupgreſſe ſunt caput meum: ſicut on⁹ graue grauatę ſunt ſup me. ꝛc. Atq̄ ita vere diſces cog̊ſcere q̄ꝫ ſis plenus inordinatis concupiſcentijs ꝛ nociuis cupiditatib⁹. Et hę q̄ꝫtum valide ſint in te et radicate: Ecce inq̄t Chryſoſtom⁹ ſup matheū: Oſtendo tibi magnā et inſuperabilē perſecutionem in corpore tuo. Incipe reſiſtere deſiderijs tuis: et tunc intelliges q̄ꝫ fortes ſpūs deſideriorꝫ malorꝫ perſequūtur te. Hęc eſt em̄ pugna grauiſſima: q̄ potuerit odire qd̓ amat: ꝛ amare qd̓ odit: hęc Chryſoſtom⁹. Ecce g̊ q̄ꝫ directa ꝛ rectiſſima via ad tui cognitionem in hac parte. Sane q̄ꝫ diu ipſa vitia impugnare non incipis: nec legitime reſiſtis: ipſa quodā modo abſcōdita ſūt ab oculis tuis. Latēt em̄ in te: vt ea perfecte non ſentias. Audi de hac re expertiſſimū in hac materia. Impugnari inq̄t ſignū eſt q꜡ pugnam⁹: qd̓ eſt dicere: Si pugnam⁹ impugnatiōēs et reſiſtentias vitiorū ſentim⁹: Si ꝟo noſ deſides ab impugnatione ceſſamus: efficimur ſtupidi et inſenſibiles: eorꝫ mpugnationes et reſiſtentias nō ſentientes. Et audi elegantē cuiuſdam patris ſuper hoc ſimilitudinem. Cū ianua aperta fuerit ꝛ intrat ꝛ exit q̄cumq̄ꝫ velit: nō audit̃ ſonitus pulſantis: ſed ſolum cū fuerit clauſa. Ita

ſi aditus cordis tui pateat vitiorum affectibus: cum videlicet diligenter nō cōſideras quales affectiōes in te nutrias: nec viriliter reſiſtas: tūc importunas earum et validas nō percipis ſuggeſtiōes: Hinc ē illud bti hieronymi: Peſſima temptatio eſt nulla temptatione pulſari: id eſt: non ſentire pulſari: cum nullus ſit ſine temptatiōe: cū temptatio ſit vita hominis ſuper terram. Quomodo vitijs reſiſtere: et contra ea legitime pugnare debeas: inferius de reformatione voluntatis clarius oſtendetur.

Quod in pugna vitiorum diſcernuntur deſides et feruidi: et quod deſides retrocedunt. Ca. IX

Hec pugna contra vitia: et eorum contra nos reſiſtētia: eſt aqua contradictiōis: de qua dñs ait: Apud aquā contradictionis probaui te. Hic eñ vere velut in fornace tribulationis probat et diſcernit dominus inter legitimos et deſides bellatores. Nam vſque ad hanc aquā: omnes indifferenter cū gedeone egrediuntur ad bellandū: ſed cum vſque ad hanc aquam ventū fuerit: deſides: illegitimi et tepidi: ad lambendū aquas incuruāt genua: id eſt: a propria concupiſcentia abſtracti et illecti ac temptatione victi: fortitudinē incur-

uant et dimittunt: non potētes ad temp⁹ mo‑dicum temptationē ſuſtinere: ſed redeūt. Alij quidē ſimpliciter in egyptū mundanę cōuer‑ſationis: Et quidam eunt: vt creſcant et ꝓfi‑ciāt ī hoc ſeculo. Et hi ſunt: quos mouet pes ſuperbię: appetit⁹ honoris et alti ſtatus. Nā ibi ceciderūt qui operantur iniquitatē. Qui‑dam autem vt ſedeāt ſuper ollas carniū et co‑medant pepones. ꝛc. Et hi ſunt: qui compu‑treſcunt ſicut iumēta in ſtercore ſuo: vitijs vi‑delicet carnalib⁹. Sunt vero alij qui nō redeūt corpore ad mundum: nec ex toto in egyptū: ſ; tamen nec volunt ingredi terram ꝓmiſſiōis: ſed manent ab iſta parte citra iordanem cum dimidia tribu manaſſeſ: vt paſcāt pecora ſua: volentes eſſe de iſrael: nec tamē ingredi terrā ꝓmiſſionis. Hi ſunt qui volunt eſſe ſpiritua‑les: nec tamen perfecte ad virtutū exercitia ſe conferre: ſed laxam et tepidā vitā ducentes: alentes et paſcentes gregem pecoꝝ ſuorū: id eſt: deſiderioꝝ. Et hi ſunt feruidis multū peri culoſi conſilio et exemplo.

Qualiť homo ex cognitiōe ſui: fit idone⁹ ad admonēdū alios. Ca. X

Ed non ita tibi contingat quicūq; eē
ſ deſideras legitimus prelíator: ſed ad

tempus ſuſtine: quando temptatio grauiter incaleſcit: ſciens quia nulla temptatio vel tribulatio dura poteſt eē diuturna: ſed cōſūmationis eius videbis finem. Et tunc ſi perſeuerans fueris: percipies hui⁹ pugnę fruct⁹ dulces et multiplices. Sed forte laborē et dolorem in hac pugna bene ſentis: ſed fructum nō attendis. Aduerte igiť homo quāt⁹ et ꝗ̄ vtilis inde tibi fructus oriať. Prim⁹ autē fruct⁹ qui inde oritur tibi: eſt ſcientia qua fragilitatē tuam ⁊ vitioꝝ fortitudinē liq̄do cognoſcens: noueris omnē fortitudinē tuā ad dominū cuſtodiendam: dicens: Domin⁹ fortitudo mea et refugium meū. ⁊c. Ego autē in me ſcilicȝ: ad nihilum redactus ſum et neſciui. Neſciui inq̄: priusq̄ hoc prędicto mō diſcerē: indeq̄ in amorem ⁊ caritatem dei: qui te tam fragilē tam pie ꝓtegit: cōtra tam fortes vitioꝝ ſpiritus: accenderis. Secundo ex hac pugna ⁊ ex his q̄ in expugnandis vitijs pateris et experiris: ſcientiā et experientiā tibi acquiris: qua eris idone⁹ et alijs qui ſimilib⁹ vitijs et vitiorum prelijs inquietanť conſulere ⁊ ad rectam viam dirigere: ac cōgrua medicamina de arcanis cordis tui ſicut ibi ex multis experientijs collegiſti et abſcōdiſti ꝓferre. Unde apoſtolus. ij. Corī. i. Benedictus inq̄t deus ⁊ pa

ter domini noſtri ieſu chriſti: qui cõſolať nos in omni tribulatione noſtra: vt poſſim⁹ et ipſi conſolari eos qui in omni preſſura ſunt. Ecce Apoſtol⁹ ex ſua preſſura habuit vnde alios in preſſuris depreſſos cõſolareť: ita et tu. Et vere ſi ſolum ex libris his q̄ ſpiritualibus vitiorꝫ temptaminib⁹ grauanť vis ꝯſulere: eris ſicut es ſonãs aut cymbalũ tinniẽs: nec ipſi te: nec ipſe teipſum intelligẽtes: ſed eris tu ſicut cec⁹ diſputans alicui de colorib⁹. Unde Sapiẽs: Qui non eſt temptatus: quid ſcit? Qui nõ eſt paſſus: qualia ſcit? Nec hoc dixerim⁹ quaſi tuę experiẽtię et non diuinę ſcripturę debeas inniti: ſed poti⁹ vt in te ex diuina ſcriptura et tua experientia fiat vna indiuiſibilis ⁊ dulcis armonia: qꝫ ſicut ĩ ſcꝑturis legis: ita ĩ te experiaris: et ita eris idoneus ad alios admonendum: qꝫ ſentis quod legis: ⁊ non ſolum ꝓfers ex verbis vel mortuis meditationib⁹: ſed ex ſententijs. Demũ iſta tibi ſcientia hoc ꝯfert: vt nũq̄ peccatoribus quibuſlibet criminib⁹ ꝓlapſis indigneris: ſ; ex corde compatiaris: vt pote qui in teipſo copioſam materiam per predictã pugnã inuenis cõpatiendi: iuxta illud Sapiẽtis: Ex teipõ cognoſce rem ꝓximi tui: ĩmo certe ſi perfecte predicta expleueris: nullius peccata ſicut tua reputabis: quę non

ſicut tua agnoueris. Non ergo peccatores a te repelles: ſicut falſe iuſtus ⁊ arrogās phariſeus: ſed pie compatiēdo: debes totis virib⁹ niti: ſi quem eoꝝ potueris eripere de laqueis inimici: ſiue hoc feceris pijs admonitionib⁹: ſiue correptionib⁹ tuis: vnūquēq꜓ ꝓut ratio exigit: et conditio cuiuſcunq꜓ corripiendo vel admonendo: ſciens ꝙ non eſt p̄cioſius mun⁹ a deo in hac vita q̄ȝ zelus aīaꝝ: ꝓ quaꝝ ſalute chriſt⁹ de celo deſcendit: ⁊ mortē amariſſimā tolerauit. Hoc ē eīm ſm Bedā: excellētiſſimū gen⁹ vitę: ſi te a vitijs purgaueris: et alios ad bonā conuerſationem traxeris. Eſto igit̄ animaꝝ zelo feruidus: omnes trahe amore: non dum conuerſos timore terrę. Jā incipientes de temptationib⁹ p̄muni: et induc vt crimina confiteant̄: omnib⁹ ī temptatiōib⁹: in paſſionibus conſule: conforta: dirige prout tibi viſum fuerit vnicuiq꜓ ꝯuenire Nec dicas: Sufficit mihi mea ſaluatio: ꝓ me volo eſſe ſollicitus: non pro alijs. Quiſquis hoc dixerit: non comedit zelo dei. Ecce q̄ȝ magna confert tibi virile prelium quo contra vitia tua prellaris: Jnde eīm tibi cognitio tui: caritas dei: dilectio ⁊ cōpaſſio ꝓximi: zelus animaꝝ: ⁊ ſcientia inſtruendi errantes.

De compunctione: ⁊ quibus mo-

dis homo in compunctiõe ſe poterit exercere. Ca. XI

Ex hac ſciētia ſalutifera deinde ali⁹ tibi naſcet̃ fruct⁹ p̃cioſus: videlicȝ compũctio ſalutar̃. Naſcit̃ aũt iſta compunctio hoc modo. Cum em̄: vt dictũ eſt: totis viribus vitijs te opponis: et illa acriter reſiſtunt: ſepe incipis et non ꝓficis. O q̃ſ ſepe egredieris tanq̃ꝫ victurus et reſilis: quotiēs moues et nõ ꝓmoues: quotiēs incipis ⁊ iteꝝ ceſſas. O quotiens conaberis ⁊ nõ dat̃ vltra: et cũ incipis nõnunq̃ꝫ deficis. Ecce vñ ſancta triſticia: dolor dulcis: ſuſpiria ſuauiſſima et compũctio ſalutaris: Certe ex conſideratiõe imperfectionis tuę: et ex deſiderio ꝑfectioris vitę: ex deſiderio perfectiõis et impaſſibilitatis et puritatis cordis: a quib⁹ te adhuc longiſſime diſtare conſideras. Inde tibi ⁊ ſancta compunctio et triſticia ſalutaris: quę licet animũ interius deprimat: non tamen duram vel rancoroſam facit: ſed humilē et manſuetã: exterius ꝓo dulcem: ſocialē ⁊ affabilem: miſericordem et patientē: et ad omnē laborē reddit paratiſſimũ ſpe et deſiderio ꝓficiendi. Hoc ē vngentũ p̃cioſiſſimũ q̄ pręſentia vulnera animę ſanant̃: p̃terita delent̃: et futura p̃cauent̃:

deus placatꝰ:et hō hominibꝰ et angelis ama/
bilis efficiꝰ. Quis autē veris luctatoribus ea
compunctio quę ex conſideratione deſcendit
ꝓprię infirmitatꝭ ꝛ deſiderio maioris pfectio/
nis magis ſit in ꝓmpto:et fortaſſis nōnunq̄
ceteris compunctionibꝰ fructuoſior: Sūt tn̄
adhuc ſcḋm Grego. quattuor qualitates q̄bus
iuſti viri anima in compunctiōe vehementer
afficiꝰ: Videlicꝫ ex conſideratiōe maloꝝ p̄te/
ritoꝝ:cum homo cogitat peccata quę fecit:et
ſtatum ſuū ī quo fuit. Et ſi placet tibi ſcḋm hoc
genus te exercere in compunctione: vide ea q̄
infra dicentur de reformatione memorię: de
generalibꝰ modis exercēdi ſe in memoria pec
catoꝝ. Aut certe ex ꝯſideratiōe iudicioꝝ dei:
cū ſcilicꝫ homo ꝯſiderat ꝙ diuina iudicia ſint
inſcrutabilia:et inde timet aliqua in ſe eſſe vn̄
poſſit reprobari a diſtricta iuſticia dei. Et ꝓ
hoc genere valent ea quę dicenꝰ poſtea in de
reformatiōe memorię: de memoria mortis in/
ferni:et extremi iudicij. Aut cum homo cōſi/
derat mala: quibꝰ dū adhuc viuit neceſſario
ſubiacebit:ſcilicꝫ concupiſcentijs et vitijs. Et
hoc eſt genus compūctiōis: q̄ maxime ſurgit
ex ꝑlio ꝯtra vitia: de quo ſatis patet ex dictis.
Aut cū homo bona ſupernę patrię ꝯtempla/
tur:qua quia nondū adipiſciꝰ:lugens conſpi/

cit vbi non eſt. Et pro hoc quarto genere: eſt memoria celeſtis patrie: de quo vide infra ſuo loco. Potes autē hec et ſi qua alia genera cōpūctiōis ad duo reducere: q2 oīs cōpunctio: vel ex amore ſurgit vel ex timore. Et hoc ē irriguū superi⁹: et irriguū inferi⁹: quod petijt Axa filia Caleph a patre ſuo. Vides ḡ quō de temptationibus et cōtinua vitiorū pugna cōpunctio orit̄: que tam multa bona operat̄. Ipſa enim a ſpirituali egeſtate nos liberat. Scriptū eſt eñ: Qui ſanus et ſine dolore eſt: in egeſtate erit. Item de compunctione et triſticia ſcribit̄ illud. Vir ī dolorib⁹ laborat ſibi: et vim facit perditioni ſue. Vnde vt in collationibus patꝝ dicit̄: nulla virtus ſine dolore perficit̄. Item Johānes climac⁹. Etiā ſi magnas et altas cōuerſatiōes exeq̄mur: cor autē merens nō poſſideam⁹: ipſas quaſi vanas et adulterinas exiſtimemus.

De reformatione trium viriū anime: ſcilicet intellectus: memorie: et voluntatis. Ca. XII

I que dicta ſunt non ſolū intellexiſti: ſed inſuper exercitio et experiētia attigiſti: haud dubiū quin te omnibus viribus anime tue deſtitutū: omnib⁹ affectibus deordinatum inueniſti: Reſtat ꝓinde vt

vehementi et ardenti deſiderio ad eaꝝ reformationem ꝛ debitam diſpoſitionem inflāmeris: viā querens qua ad id facili⁹ poteris peruenire. Ut aūt pro h modū qualemcūqꝫ ſimplicem et facilē habeas: quedā hic in ſequentibus de p̄miſſaꝝ virium et affectionū reformatione inſeruntur. Scias igitꝰ licet anima multas habeat vires: potentias ꝛ affectiōes: tres tamē in ea precipue ſunt vires vnde oēs alie quodāmodo dependent: quib⁹ reformatis cetere q̄ꝫ reformate videbunt. Sunt autē he tres: memoria: intellectus et affectus ſeu voluntas: et de eaꝝ reformationibus ſingillatim agendum eſt.

Qꝛ intellectus reformatur per ſcientiam. Ca. XIII

Intellectus hominis et ratio deformati ſunt et quodāmō cecati p ignorantiam: Ideoqꝫ neceſſe eſt hominē in his reformari per ſcientie illuminationem. Duo aūt ſunt quibus homo illuminatꝰ ad ſcientiam: ꝛ maxime ſpiritualem quantū ſufficit ad ꝓpoſitū: videlicꝫ experimentū ꝛ doctrina.

De reformatione intellect⁹ per expimentum. Ca. XIIII

Xperimento autem tu homo quaſi

per quandam cōnaturalitatem ſcientiam tibi acquiris: cū de his quibus iugiter per vſum et aſſuefactionem adheres quodāmodo connaturalis efficiaris: ſicuti ſuperi⁹ ſatis euidenter oſtendim⁹: quō per iugem vitioꝝ extirpationem et reſiſtentiā internaꝝ paſſionū: ſciaꝫ tibi acquiris: qua poteris ceteris ſimiliter tēptatꝰ ſalubriter ſ̄buenire. Sic etiam de aliꝫs dicendum eſt. Nam per experientiā et cōſuetudinē deuotionis qua homo iugiter ſe exercet in deuotis exercitiꝫs: acquirit magnā noticiā circa materiam deuotionis: ſic per hoc ꝙ hō per ſancta exercitia et pia virtutū opera tranſit de virtute in virtutem: noticiam quandam adipiſcitur de virtutum naturis: ⁊ de eaꝝ diſtinctis gradibus diſcrete diſſerit et clari⁹ apprehendit: ꝑſertim experientia in multis ⁊ ꝑcipuis materiꝫs diuine ſcripture melior ē magiſtra. Juxta illō ꝓphete: A mādatis tuis intellexi. Nō itaqꝫ dicit: Mādata tua intellexi: ſed a mandatis: quod eſt dicere: Quia ſtudioſe mandata tua domine obſeruaui: et diligenter me in eis exercui: idcirco datus eſt mihi intellectus vt intelligerem diuinam ſcripturā. Et certe tibi: ꝗ non ſicut multi: queris litterā occidentem: ſed medullam ſcripturaꝝ interi⁹ viuificantem ſ̄m ſanctoꝝ ſententias: nō tam la

boꝛandū eſt erga libꝛos cōmentatoꝝ: ſed potius omnem induſtriā et intentionē coꝛdis debes dirigere erga emundationē vitioꝝ. Quibus expulſis ꝯfeſtim coꝛdis oculi ſublato velamine paſſionū: ſacramēta ſcͤpturaꝝ in multis naturaliter contemplabunt̄. Et ſiquidē laboꝛem aliquē lectioni ſcripturaꝝ adhibere libuerit: qd̄ vtiqꝫ ſatis expedit tibi tanqꝫ chriſtiano philoſopho: lectio debet eē admonitio non occupatio: nec expendes multum temporis vt ſcripturā addiſcas: ſed potius vt ꝑ lectionem ad puritatem coꝛdis inflāmeris.

De refoꝛmatione intellectus ꝑ ſacrā lectionem: et qualiter ſcriptura ſit legenda. Ca. XV

Doctrina autem qua ſcientia acquiritur in duobus conſiſtit: vt dicit Anſhelmꝰ: in lectione ſcꝫ ⁊ ſermocinatione. In lectiōe autem tibi qui ſolū puritatem coꝛdis in ea querere debes: alia debet eſſe intentio atqꝫ alius modus legendi: qꝫ illis qui q̄uis bonam aliam tamen habēt intentionē. Frequent̄ eñ talem fructū ⁊ lucrū de lectiōe homo recipit: cum quali intentione et affectu ad lectionē accedit. Quapꝛopter ſūmope ſtude: vt quantū tibi poſſibile fuerit ita affectatꝰ

et compunctus ad ſtudiū venias:et totam in⸗
tentionem tuam ad cordiſ puritatem dirigaſ:
ſicut ſuperius ſatis dictum eſt:et ita omnia q̄
legeris:ad illū tibi affectum et illā intentionē
obſequentur. Deinde vide vt ſtudiū tuū non
ſit fortuitū ⁊ caſuale: ita videlicꝫ ne nūc ī vno
libro:ſtatim poſtea : vt moris ē curioſis:ī alio
legas:Aut nunc hic vnū foliū: deinde longe
ſubſequēs foliū ꝑcurras :ſed integrū librū de
principio ad finē:congrua deuotiōe et debita
reuerentia ac diligentia perlegas. Tertio ha⸗
beas tempus certum pro ſtudio:et nō ſit tem
pus ad hoc caſuale ſicut occurrit. Quarto qꝛ
labilis eſt humana memoria:⁊ vix de pluribꝰ
retinet pauca: tu omnia quę legis retinere nō
poteris :ideo ſemꝑ ex lectione aliq̄d debes ex
trahere: quod tuo ꝓpoſito cōueniat:qđ te ad
puritatē cordis admoneat : quodqꝫ ruminās
vtiliter memoriā occupes ad hoc :ſi aliud nō
habueris ſalubriꝰ ꝓ reformatione et occupa⸗
tione memorię recurrēdo. Unde Auguſtinꝰ.
Auditor verbi ſimilis debet eſſe animalibus:
quę ob hoc qꝛ rumināt munda eſſe dicuntur :
vt nō pigeat cogitare de his quę ī alueo cor⸗
dis accepit: vt cum audit ſit ſimilis terenti:cū
ꝟo audita in memoriā reuocat ſit ſimilis ru⸗
mināti. Quinto vt etiam lectio tibi ꝓficiat ad

inflāmationem affectus: ſicut ad illuminatio-nem intellectus: ideo lectionem tuam nōnūq̄ꝫ debet interrūpere oratio: vt de lectiōe facias affectū: de affectu orationē: et ores deū ex de-ſiderio cordis: vt id poſſis opere et exercitio perficere: quod queris ī ſcripturis indagare. Sexto: quia vt frequenter dictū eſt: finis tibi in omnibus exercitijs lectione et quibuſcūq̄ꝫ alijs eſſe debet: vt puritati cordis poteris ap-propinquare: ideo amplius circa ſtudiū taliū librorꝫ īmoraberis: qui te ad hoc magꝭ infor-mant et inflāmant: vtputa libri morales et de-uoti. Si ꝟo qn̄q̄ꝫ ad tempus aliud perlegere placuerit: eo videlicꝫ vt pꝰ ferculū groſſū aui-diꝰ ſumas delitioſum: vel alia huiuſmodi cau-ſa: ſemper et continue redire debes ad libros deuotos: iuxta illđ Senecę: Probatos itaq̄ꝫ ſemper libros lege: ⁊ ſi quādo ad alios diuer-ti libuerit: ad priores redi.

Qualiť intellectꝰ reformať ꝑ alio-rū informationē ⁊ ꝯſiliū. Ca. XVI

ſ Ermocinatione autem ratio et intel-lectꝰ reformanť: dū aliorꝫ eruditiōibꝰ noſtra ignorantia illuminať. Et hoc fit dupliciter: ſcꝫ vel maiorꝫ conſilio: vel fami-liariū colloquio. Sane plurimū confert ad ra

tiõis noſtrę illuminationē: vt nõ noſtro iudicio inhęream⁹: ſed omnia exercitia noſtra ſenioꝝ examini reſeruem⁹: examinanda ꝓponamus: ab eis examinata diligenter obſ̄uem⁹. Hoc em̄ ꝑcipuū eſt: quo min⁹ diſcret⁹ et paruul⁹ ī chriſto: nõdū exercitatos ſenſus habēs ꝓ diſcretiõe boni ⁊ mali: illeſus a diaboli illuſionibus ⁊ ſeductionibus ac ꝓprię ignorantię periculis defendatur: vt in ſanctoꝝ patrū collationibus et inſtitutis: diffuſius pertractat̄. Itaq̄ ſi tibi non credis: ac indiſcretus fueris: locū diſcretionis ſuppleat obedientia alicuius viri melius et clarius te illuminati.

Qualit̄ intellectus reformat̄ per hoc ꝙ q̄s ſup̱ temptationib⁹ ⁊ paſſionib⁹ ſuis conſulit alios. Ca. XVII

c Onfert etiam interdū non modicum ad rationis illuſtrationē: ſi familiariū alicui tuoꝝ nõnūq̄ familiari ⁊ humili colloquio cor tuū humiliter apias: ꝯferens: conſulens: et conquerēs ſecū de his quę in te temptationibus vitioꝝ: concupiſcentiaꝝ ⁊ ſimilium agitantur. Sępe em̄ ex minimo poteris aliquid addiſcere: ſed ſi ad hoc aſſuet⁹ fueris vt nil quod in te agit̄ relinquas abſconditum: ſed q̄cquid fuerit perducas ꝯtinuo ad lu-

men: inde tibi pudor bonus naſcet adducens gloriam. Erubeſces eñ vitijs conſentire: confunderis ſemper in eodē ſtatu pmanere et nō pficere: magis ex inde humiliaberis: ſciēs: q alius talē te nouerit: qualē tuipſe te erubeſcis. Inde mag⁹ cōpungeris: dū huiuſmodi occaſione memineris peccatoꝝ tuoꝝ.

De reformatiōe memorię: et trib⁹ gradib⁹ reformandi eā. Ca. XVIII

n Unc de reformatione memorię agendum eſt. Ad cuius perfectā reformationem in hac vita habendā: trib⁹ diſtinctis gradib⁹ aſcendit cum labore. Quorū primus eſt: ipſam memoriā cū labore ab euagatione illicita refrenare: ⁊ diuinis vel vtilib⁹ cogitationib⁹ quodāmodo inuitā occupare. Secūdus eſt: iam ſine importuna euagatiōe bonis meditationibus poſſe intentum eſſe: et ī latitudine cordis ſui ſecū deambulare. Tertius eſt: quodāmodo in deo eſſe abſorptū: vt ſcilicz homo in deo per deuotas meditatiōes abſqz ſtrepitu volubiliū cogitationū: imaginationū et fantaſmatū: dulciter et cū delectatione requieſcat.

De certis materijs et temporib⁹ ad meditandū deputatis. Ca. XIX

J autem toto corde memoriam refor
mare volueris: ſūmopere tibi expedit
vt certas materias tibi prefigas: qb⁹
vtilioribus non occurrentibus memoriā poſ
ſis occupare. Unde in collationibus patꝝ di
citur. Neceſſe eſt mentē: quo recurrat: cui ve
ꝓncipaliter inhereat non habentē: per ſingu
las horas atqꝫ momēta ꝓ incurſuū varietate
mutari: atqꝫ ex his que extrinſecuſ accedūt: in
illum ſtatum ꝯtinuo tranſformari ꝗ ſibi ꝓmi
tus occurrerit. Si igit ꝓficere deſideras: ⁊ ci
tius dei adiutorio memoriam reformare: de
terminatas tibi deputa materias: quas teren
do et ruminando diſcas in illis et in alijs latiſ
ſime et affluenter in ſpiritualibus ſpeculari.
Quis etiam pro reformatione memorie ⁊ ce
terarū viriū omni tempore debeas laborare:
attamen conſilio beati Hieronymi: nō modi
cum iuuat vt certis et deputatꝭ horis tibi ſin
gularius vaces: ⁊ repleas animā tuā diuinaꝝ
pabulo ſcꝛpturaꝝ. Dicit autē Hieronym⁹: ꝙ
ad hoc expedientior eſt hora matutina. Ber
nard⁹ dic: ꝙ hora matutina et veſpertina. Uñ
his duabus horis maiori conamine et ſingu
lari ꝑparatione te debes occupare ſpirituali
ſtudio: lectiōe videlicet et meditatione. Hora
eñ matutina homo eſt magis ſobrius ⁊ magꝭ

diſpoſit⁹ ad ſpirituale exercitium: cū nec dū inuolutus ſit mundanis tumultibus. Itē tūc eſt initium diei: vnde debet ſe homo pꝛępara-re circa diem: et ſępe qualem tūc ſe per aliquā deuotionem ⁊ affectū pꝛęparauerit: in tali af-fectu et deuotione perſeuerabit tota die. Itē in initio diei merito maioꝛi deuotione debet offerre ꝑmitias laboꝛū ſuoꝝ chꝛiſto domino: ⁊ ſe ei deuotius cōmendare. De veſpere autē ceſſant mundani tumultus: vnde quieti⁹ pōt quis ſe ſpiritualib⁹ exercere. Item eſt finis di-ei: quare merito vel gratias deo referet ꝓ bñ geſtis: vel ꝓ male act⁹ veniam imploꝛabit: ac etiam cōtra nocturna fantaſmata per deuotā meditationem ſe armabit. Hac etiā hoꝛa ap-tius fieri poterit ea: de qua dictū eſt: diſcuſſio defectuū ſuoꝝ et exceſſuū quotidiana. Scire etiam debes: ꝙ ꝗuis omnia ꝗ in diuina ſcrip tura reperiuntur: īmo cęlum ⁊ terra: et omnia quę in eis ſunt: de deo loquant̃ ⁊ inſtruant: nō tamen omnia ęque conueniūt ad vtiliter me-ditandū. Sed ea debes poti⁹ ad meditandū aſſumere: vnde amplius timoꝛe concuteris: vel accenderis ad amoꝛem. Sunt autē ꝗdam generalia circa quę frequenti⁹ exercitia deuo-toꝝ verſantur: videlicꝫ: memoꝛia peccatoꝝ: ꝗ cōpungunt̃ ad compūctionē et doloꝛē. De-

moria mortis: qua vt omnia mundi hu9 oblectamēta: gloriam: honorem: altum ſtatū vilipendant: accēdunt. Memoria extremi iudicij: qua inflāmant ad bona opera peragēda: vt tunc cū iuſtis mereāt accipere p̄emiū meritoꝝ. Memoria p̄enaꝝ infernaliū: q̄ omnia illicita licet dulcia reſpuāt timore tormentoꝝ. Memoria celeſtis glorie: vt hic quieſcāt ⁊ exultēt in ſpe: ac vt illa ſint gloria digni: nitāt ſe veris virtutibus adornare. Memoria beneficioꝝ dei: ⁊ maxime bn̄ficij īcarnatiōis: ne gratie largitori inueniantur ingrati. Vt autē de his cogitare eo ꝓmptius ad manū habeas: aliqua generalia de vnoquoqꝫ p̄miſſoꝝ vnde tu valeas plura elicere hic inſeruntur: vt data occaſione ſapienti ſapientior fiat: ⁊ ex paucis plura eliciat: ſicut ipſi congruit cogitāti. Eſto igit animal mundum ruminās et reuoluēs ea et ipſis ſimilia ī corde tuo: vt ita inutilia et vana poſſis a memoria remouere.

Qualiter fiat memoria peccatorum: Ca. XX

v

T tibi de memoria tuoꝝ criminū naſcat compūctio: talib9 ſtimulis te cōcute meditando. Cogita: et vt ſentire valeas diligent ſtude: q̄tum vnūquodqꝫ pec-

catum deo diſpliceat. Reuolue: q2 ſupbia lu/
cifer eiecit de cęlo: Jnobediētia adam de pa/
radiſo ꝓiecit: Luxuria ſubuertit ſodomam et
gomorrā: et pene totum mundum in diluuio
ſubmerſit. Chriſtus ꝑ peccato ſuſtinuit mor/
tem amariſſimā: ne peccatū inultū remaneret
et ſuę iuſticię non ſatiſfieret. Cogita ſecundo
ꝙ deus aliter iudicare nō poterit ꝗ̄ opera no/
ſtra merent̄. Eſt em̄ de⁹ ęquitas quędam in/
telligibilis: incōuertibilis atqꝫ indeclinabilis:
non min⁹ pęna maloꝝ ꝗ̄ bonoꝝ gloria. Igit̄
tibi reddet iuxta opera tua. Nō igit̄ palliem⁹
vel blandiamur nobis quaſi nō ſit ita durū: ⁊
ꝙ de⁹ ſit miſericors. Cogita de peccatis tuis
p̄teritis ante cōuerſionem. Cogita ꝗ̄ multa
ſint in locutione: opere: conſenſu et in cogita/
tiōe. Tot em̄ ſunt vt nequeas numerare. Co/
gita ꝗ̄ turpia: p̄cipue ꝗ̄tū ad carnalia: in qb⁹
tamen min⁹ īmoreris: ne delectatio ſurrepat.
Cogita ꝗ̄ grauia: quib⁹ deū offendiſti: et rur/
ſum chriſtū quodāmodo crucifixiſti. Cogita
de pctīs tuis p⁹ tuā cōuerſionē: ꝙ ſemꝑ tam
negligēs: tā tepid⁹ ⁊ tot annis ſine ꝓfectu fui/
ſti: ⁊ vide de ſingularib⁹ tuis criminib⁹: nume
ra ea ſi potes in conſpectu domini: et pete ve/
niam de p̄terit̄: adiutoriū de p̄ſentib⁹: et cau/
telam contra futura. Deinde cogita in ꝗ̄to ꝑ

iſtis ſatiſfeciſti: cert⁹ φ quicq̄d hic non reddi/deris: in futuro a te exigetur vſq̄ ad minimū quadrantem. Nullū em̄ malū impunitū erit: ſicut nec aliquod bonū irremuneratū. Demū cogita: φ iudicia dei ſunt inſcrutabilia: neſcis ſi ī gratia: neſcis ſi vere ꝯuerſus fueris: neſcis quid in te lateat quod deum non latet ſed of/fendit: neſcis ſi eris pſeueraturus: Hęc rumi/na: hęc cogita: et ſi bene ſenſeris ea: nō altum ſapies de teipſo. Caue tamen deſperationē ſi pfundi⁹ huiuſmodi meditatiōibus te īmerſe ris: atq̄ ita hmōi meditationes dirige: nō vt abſorbearis a nimia triſticia et deiectiōe: ſ; vt inſtigeris ad vitę emendationē ꝛ tolerantiam omniū tribulationū.

Generalis modus ad formandū meditatiōes de morte. Ca. XXI

De morte tua ita poter̄ formare tuas meditationes. Primo vt horā mort̄ ſemper ſuſpectam habeas: cogita φ improuiſe mors veniet: quia ſicut fur veniet: quando minime ſperab̄: qn̄ minime diſpoſui/ſti: quādo adhuc diuti⁹ viuere te ſperabis: et cum adhuc multa agere cogitaſti. Reuolue deinde ordinem quo ad mortem deuenitur: ꝛ habe te nōnūq̄ ſic̄ ſi tu ſtatim eſſes moritur⁹ et meli⁹ ſenties quę ſequunt̄. Cogita itaq̄ q̄/

liter mortem præcedet grauiſſima infirmitas: cuius aliæ infirmitates nõ ſunt niſi præcones. Vide grauitatẽ hui⁹ infirmitatꝫ. Cogita horrorem naturalis inclinationis appetentis permanere. Cogita deinde cũ iam homo ſe ſenſerit hinc tranſiturũ: ſiue medicis hoc dicentib⁹: ſiue ipſe ꝑ ſe ſenſerit: quãt⁹ tũc erit clamor conſciẽtiæ: quantus remorſus in eo qui ſe non diſpoſuit. Tunc em̃ ipſa peccata ad memoriã cõfluẽt: Et cogita q̃tum de ſingulis peccatis tuis et paſſionib⁹ ꝓpriis ſingulariter tũc doleb qꝛ ea nõ viciſti. Cogita ſi tali articulo mortis eſſes conſtrictus: et vitiis ac concupiſcentiis ligatus: q̃to deſiderio deſiderares vnam horam vel annũ ſanitatis pro emendatione. Cogita homo cũ ad illã horã veneris: ꝛ hinc tranſibis: ac temp⁹ ꝑteritũ comparaueris ad æternitatẽ ad quã tranſibis: q̃ breue tibi videbitꝫ: Tota vita tua apparebit tibi breue ſomnium: et tibi erit totũ tempus et vita tua ac ſi ꝑ modicũ ſpaciũ: puta per iter mediæ leucæ perrexiſſes. Cogita quant⁹ erit dolor cũ videris ꝙ ꝓpter tã paruã delectationẽ illa ſempiterna gaudia amiſiſti. Cogita q̃ amara erit ſeparatio cũ ab his q̃ vitioſe dilexiſti ſeparaberis: puta: ab honore tuo qui hic in alto ſtatu totis viribus honorẽ quæſiſti: vel a voluptatib⁹ tuis:

t ſic de aliJs conſimilibus. Conſidera diſpo/
itionē morientis: quō totū corp⁹ nigreſcit et
igeſcit: ocli ꝯtabeſcūt. ꝛc. Cogita quō demo/
ies ſint ibi tanꝗ̄ leones rugientes pꝛęparati
id eſcam expectantes animā. Deinde imagi/
iare: quō anima in egreſſu ſuo a corpore cū
ncepeꝛit conſiderare regionē ignotā: et ꝙ tot
demones eam expectent: ꝗ̄ inuite exiret: ꝗ̄ li/
benter rediret ad corpus ſuū: ſed non poteſt:
quia clauſę ſunt feneſtrę ſenſuū et adit⁹ vita/
les: cogit̄ ergo tranſire ad cateruas inimicoꝝ.
Cogita quō tunc ſinguli ſpirit⁹ vitiorū ad eā
occurrent: quęrentes ſua in ipſa: ſpirit⁹ ſupbię
ſuperbiā: ſpiritus luxurię q̄ ſua: ꝛ ſic de aliJs.
Ultimo aduerte: quō anima egreſſa de corpe
ſtatim ſtatuet̄ ante tribunal iudicis: ꝛ tunc fe/
retur ſententia: q̄ ex hoc tūc vſq̄ in ęternū nō
reuocabit̄: et tūc vbicunq̄ lignū ceciderit ibi
manebit. Demū cogita: quō tandem corpus
ſepulturę tradet̄ et ꝑpetuę obliuiōi. Hoſpes
hic fuit vnius noctis et abiJt: et memoria eius
receſſit de terra. Poteris autē modū hunc ex
contrario aſſumere de morte iuſtoꝝ. Nā ipſi
videntes ſe de h̄ mūdo migraturos: gaudent
in teſtimonio conſcientię: exultant ꝙ liberant̄
de iſtis miſeriJs. Et quia hic nō fuerunt ligati
ꝯcupiſcētiJſ; nō dolēt hinc exire: ꝛ ſic de aliJs.

Generalis mod⁹ ad formãdũ meditatiões de penis inferni. Ca. XXII

De penis infernalibus imaginare ipm īfernũ ſm q̃ſdã ſimilitudines a ſctis ſup̄ h̄ poſitas. Aſpice igit̃ chaos horribiliſſimũ: locũ ſubterraneũ: puteũ ꝓfundiſſimũ ⁊ totũ ignitũ. Item imaginare ciuitatẽ horribilẽ et magnã: et penit⁹ tenebroſam obſcuriſſimis et terribiliſſimis flãmis ſuccẽſam: clamantib⁹: vllulantib⁹ et plangentibus vniuerſis pre inexplicabilibus dolorib⁹. Talib⁹ ⁊ ſimilibus ſimilitudinibus poteris cogitare. Cogita de penaꝝ acerbitate. Dicit̃ eñ ignis ille ad ignẽ noſtrũ tanti eẽ caloris: q̃ti noſter ignis ẽ ad ignem depictũ. Et ita cogita de frigore et fetore. Cui⁹ penalitatis acerbitas patet ex ſtridore dentium: ex gemitu: planctu et blaſphemia dei. ⁊ ſic de alijs. Cogita de penarũ multiplicitate: Ibi ẽ eñ ignis inextinguibilis et obſcuriſſimus: frig⁹ intolerabile: fetor horribilis: tenebre palpabiles. Ibi erit pena ī omni ſenſu. In viſu per horribiles viſus et aſpectus demonioꝝ. In auditu per lamentabiles gemitus et clamores. ⁊c̃. Cogita de miſerabili ſocietate ⁊ crudelitate tortoꝝ ſine omni miſericordia: qui in torquendo nõ fatigant̃ nec ad miſericordiam cõmouent̃. Inſultabũt

rū dicētes: Ubi nūc glīa: vbi nūc alt⁹ ſtat⁹: vbi nūc ſuperbia. ꝛc. Cogita quomō ibi per membra quib⁹ quis peccauit: eiſdem et punia tur: ita vt in omnibus membris malus ibi pe nam ſuſtineat. Cogita etiā de pena interiori: videlicʒ de remorſu interiori ꝯſcientie et vme ꝛoꝝ qui nō morieť. Quis poteſt ſufficient co gitare q̄ɼtum doleant: ꝙ illam penam modicꝭ laboribus et breui tēpore non euaſerunt: Itē interne paſſiones maxime regnabunt in eis. Erunt eñ maxime iracundi et inuidi: et erunt ita ſimul ſicꝰ canes rabidi ꝛc. Itē recordabunť prioꝝ delectationū ad augmentū pene. Uñ ibi lamentabunť dicentes: Quid nobis ꝓfuit ſuperbia. ꝛc. Cogita de duratiōe penaꝝ: ꝙ ſcʒ nunq̄ɼ ſit finem habitura: nō poſt mille milia miliū annoꝝ: imo nō poſt ānos quot poſſent in mille milibus numerari: qꝛ nulla eſt ibi re demptio: nullus finis.

Generalis mod⁹ meditādi circa extremū iudiciū. Ca. XXIII

De extremo examine cogita: q̄ɼtus tūc fiet terror. Ipſa eñ āgelica tuba mi rabilia terrēda ſigna: fulgura: coru ſcationes: percutient corda hominū ꝛ pauere facient. Cogita ſi potes magnitudinē ire iuſti iudicis venientis contra eos qui eū offende

rũt: ꝛ ꝙtum mali terrebunt. Imaginare quõ et ꝙ amara fiet ibi diuiſio. Ponent em̃ iuſti: humiles: mites ad dexterã: ſupbi: inuidi. ꝛc. ad ſiniſtram: in eternũ ãmodo non coniũgendi. Nunc ſunt duo in mola vna in domo vna: et vnus aſſumet: vnus relinquet. Cogita qđ timoris: quid horroris: quid admiratiõis erit ſuperbis ꝛ elatis hui⁹ mundi: cũ ſe abiectos: pauperes: viles ꝛ deſpectos quos ĩſanos putabant: ad dexteram chriſti in gloria viderint aſſiſtentes: Tunc penitentiã intra ſe agentes dicent: Ecce hi ſunt quos aliquãdo habuim⁹ in deriſum. Econtra: iuſti ſtabũt in magna cõſtantia aduerſus eos qui ſe anguſtiauerunt. Cogita quõ ibi omniũ operũ et cogitationũ fiet redditio. Hieruſalẽ em̃ ſcrutabit in lucernis: id eſt: hi qui apparent velut ſancti inueſtigabunt ibi: ꝛ qcquid occultũ ĩ eis fuerit ad lumen veniet. Teſtes erunt angelus ꝛ diabol⁹: qui oſtendẽt nobis omnia que fecimus: vbi ꝛ quando. ꝛc. Item ꝓpriũ ſcelus et totus mundus dabunt teſtimoniũ cõtra peccatores. Cogita quõ ibi chriſtus exhibebit paſſionis ſue inſignia: et quõ per ſigna illa exprobrabit nobis ꝙ ea contempſimus. Cogita de illo tonitruo horribili et irreuocabili ſentẽtia: Ite maledicti in ignem eternũ. Cogita de dulciſſima

Inuitatiõe iuſtoꝝ ad ſempiternã cenã: per illã vocem: Uenite benedicti patris mei. ꝛc. Cogita q̃ magna ſint opera miſericordie et pietatis: cũ ea ſolũ chriſtꝰ ad iudiciũ ſuũ adducere videat. Cogita ꝙ iuſti ibunt in vitam eternam: iniuſti autem ĩ ſupplíciũ ſempiternũ. Et hec duo loca per chaos magnũ diuiſa ſemꝑ manebunt.

Generales meditationes de gloria celeſti. Ca. XXIIII

De gaudiis ſupercęleſtibus imaginare locum illũ per imaginarias ſimilitudines a ſanctis ꝓ noſtra capacitate inuentas. Eſt em̃ ciuitas ex auro mundiſſimo gẽmiſq; ꝑcioſiſſimis mirabilit̃ cõſtructa. Singule porte ex ſinglis margarit. Eſt campus ſpecioſiſſimꝰ omniũ florũ pulchritudine decoratꝰ: Ibi eſtatl amenitas: ibi odoris ſuauitas. ꝛc. Cogita q̃tum potes: q̃tũ erit gaudium ex viſione ſanctiſſime trinitatis: in qua relucet exẽplar oĩs pulchritudinis: omnis bonitatis: omnis ſuauitatis. Quã videndo oĩa ſcienda ſcies: et q̃cquid volueris in illa habebis. In eius em̃ viſione beatificaberis. Cogita de viſione humanitatis chriſti: quõ qui hic fuit ꝓpter nos pauper et vilis hõ: ibi ſubli

mis erit deus et homo. Cogita de gaudio qd̃ habebis ibi ex ſocietate glorioſe virginis marie: omniũq; ſanctorum apoſtolorũ: martyrum: virginũ et cõfeſſorum: et quõ de cuiuſlibet gaudio gaudebis et tu. Cogita de dotib⁹: q̃s ibi corpus tuũ recipiet: que ſunt ĩmortalitas: impaſſibilitas: ſũma agilitas et maxima ſpecioſitas. Cogita de dotibus aĩe quibus ipſa replebit: que ſunt plenitudo ſcientie: iuſticie et leticie. Cogita ex his dotib⁹ q̃s multa alia cõſequeris: videlicz ſecuritatẽ qua non timebis eijci: nõ timebis a tẽptatione vinci. Inde tibi ſũma libertas: inde ſanitas: inde voluptas: inde amicitia: inde honor: inde cõcordia. Et breuiter habebis ibi q̃cquid volueris: et q̃cquid nolueris non habebis.

Breuis modus meditandi circa beneficia dei. Ca. XXV

V circa beneficia dei ĩnumera: aliquẽ modũ habeas meditãdi: et memoriã tuam reformandi: ſcias q in his triplici conſideratiõe poteris tuas meditatiões variare et dilatare: vt nunc tua meditatio verſetur circa ipſum benefactorem: nũc circa ipa beneficia que tibi multiplicit elargit: vt nunc circa ipſum cui benefacit. Conſidera q ipſe benefactor tuus dñs deus ita tibi benefacit:

vt nihil a te repetat: q; nec te nec aliqua crea/
tura indiget. Conſidera ꝙ ſit infinitę potẽtię:
cuius potentiam declarat vniuerſitas ⁊ mul/
titudo creaturaꝝ ſuaꝝ. Conſidera ꝙ ſit īmen
ſę ſapiẽtię. Et hoc attẽde ex pulchritudine et
ordine totius vniuerſitatis. Attẽde igiť: q̃ſtę
ſit bonitatis: ꝙ hic talis tantuſq; dñs modi/
cum enceniolum tibi tribuit: imo q̃ſtę bonita/
tis ꝙ tantus de tantillo digneť cogitare. Con
ſidera q̃ ſollicita ſit tanta maieſtas circa te in
tribuendo beneficia: mõ quo tibi maxime ex/
pedit. Ab ęterno diſpoſuit ea tibi donare: Ab
ęterno et ſemper de te actualiſſime cogitauit:
et talia beneficia tibi ꝓordinauit. Ita ſollicitꝰ
circa te: ſicut circa integrũ orbẽ vel vniuerſi/
tatem creaturaꝝ. Ita eñ hic magnꝰ rex tibi ⁊
circa te intẽdit ac ſi vacaret a ſingulis. Et hoc
affectum tuũ non modicum ad gratitudinem
et amorẽ accenderet: ſi ſingula diuina bñficia
toto generi hũano collata ita tibi attraheres:
⁊ ita ex eis te ad gratitudinẽ ītelligeres obno/
xiũ: ac ſi tibi ſoli fuiſſẽt collata: Verbigratia:
Ac ſi ꝑ te ſolo crucifixꝰ eſſet: et homo factus:
ꝓpter te ſolum creaſſet cęlũ et terram. Et hoc
docet nos Chryſoſtomꝰ. Affectu etiam tanto
illa ſua bñficia tibi dat: ꝙ ſi etiã minimũ q̄d ti
bi daret gratiſſimũ merito deberet eẽ. Perpe

tua inq̄t caritate dilexi te: Et ex ꝑpetua ⁊ ma/
xima caritate donat ſua beneficia. Circa teip/
ſum autem: cui tantꝰ donat ſua beneficia: at/
tēde: q̄ʒ vilis ſis: q̄ʒ plenꝰ malicijſ et ꝯcupiſcen
tijs: ſicut tibi ſuperius ſatis eſt oſtenſum: cum
diceret̃ de diſcuſſione tui: ⁊ ꝓpria cognitione:
⁊ de memoria peccatoꝝ. Circa beneficia du/
pliciter forma meditatiões. Primo circa hoc
ꝙ mala tua tibi benigniſſime dimiſit. Secun/
do ꝙ innumerabilia tibi contulit dona et mu/
nera. Dimiſit em̄ tibi tot mala quot feciſti: de
quibus ſupra dictum eſt: imo dimiſit tibi tot
quot facere potuiſti: a quibꝰ te ꝓſeruauit. At/
tende etiā ꝙ longanimit̃ te expectauit in pec/
catis: et non occidit ſicut meruiſti. Circa autē
beneficia quę tibi dedit cogita: q̄ʒ multa: q̄ʒ bo
na: q̄ʒ vtilia: q̄ʒ magna: q̇s enumerabit ea: q̇s
intelliget: quis loquet̃? Etiam attende vt hic
modum habeas cogitandi. Cogita ꝙ tibi de/
dit dona naturę: dona gratię: et dona superex
cellētię. Percurre aliq̄ de ſingulis. Nā ī quoli
bet ſūt multa bona valde. De dono naturę eſt
ꝙ creauit te ⁊ ab ęterno te ꝓdiſpoſuit creādū:
nō creauit te pecus ſed hominē. Dedit tibi vi/
ſum: auditum. ⁊c. et ſingulis creauit ſenſibus
ea quę ſibi congruūt oblectamenta. Item de/
dit tibi animā īmortalem: cui dedit rationem:

ingenii et induſtriam: qua omnia materialia poſſet intelligere. Dedit ſibi mentẽ vel intellectum: qua ĩmateriales ſpiritus: ſcʒ deũ ⁊ angelos intelligeret. Propter te oĩa in terra creauit: omnia elemẽta ad tuã vitam: diuerſa animantia ad tuũ nutrimentũ. Dedit dona gratię: primo ꝙ voluntatẽ tuã ab eo auerſam ad ſe reuocauit: ⁊ ei gratiam ſuę iuſtificatiõis infudit: quę ſolum ab ipſo deſcendit. Dedit voluntatem vt te velles emendare: tempꝰ et locum ordinauit vt poſſes. Ad donũ ſuperexcellentię ſpectat: ꝙ ꝓpter te miſit filiũ ſuũ ĩcarnari: vt eſſet amicus et frater tuus: ꝗ ꝓpter te mortuus eſt: et crucifixus: ⁊ ſeipſum dedit in altaris ſacramento: miſit tibi ſpiritũ ſanctũ: ⁊ hoc in ſignaculũ acceptationis: in ꝑuilegiũ amoris: in anulũ deſponſationis. Cogita ꝙ̃ multa egit ab initio mirifica cum genere humano. Propter genꝰ humanũ locutꝰ ẽ cũ prĩbꝰ: apparuit in figuris: loquebatur in ꝓphetis: eduxit de egypto: induxit in terram ꝓmiſſionis: et infinita mirabilia operatus eſt. Ut quid autem hęc omnia fecit: niſi vt per figuras: per ꝓphetias: intellectũ tuũ in cognitiõe veri illuminaret: et affectũ tuũ traheret ad amorem boni.

Sequitur vita chriſti ſub cõpendio

collecta. ℭa. XXVI

n Ihil apparet vtili⁹ quo salubrius oc-
cupes memoriā tuā: q̄ꝫ myſteriū īcar-
natiōis ieſu chriſti. Frequent̄ igitur
īmo quotidie aliqua hora pertracta in corde
tuo aliq̄d de vita vel de morte domini tui ie-
ſu chriſti. Cogita quō domin⁹ deus tu⁹ poſt
multas p̄ſignatiōes figurarꝫ: p⁹ multa ꝓphe-
tarꝫ oracula: miſit āgelum ſuū ad ſacratiſſimā
virginem mariā vt ꝯſenſum p̄beret: atqꝫ ī ei⁹
vtero conceptus eſt: ꝛ nouem menſibus īmo-
ratus. Cogita ꝙ dei filius: cui⁹ magnitudinis
non eſt finis: fact⁹ eſt infantulus: in p̄ſepio va-
gijt: pānis inuolutus eſt. Cogita ꝙ tanq̄ꝫ pec
cator circūciſus eſt: vt tu a ſuperfluis cōcupi-
ſcentijs poſſes circūcidi. Et nomen accepit vt
ieſus vocaret̄: vt intelligeres qꝛ ſuos nō autē
alienos eēt ſaluatur⁹. Cogita quō adhuc rex
paruulus: magos ad ſe traxit ab oriente ſtella
p̄uia: a quib⁹ adorat̄. Et ꝙ ipſe eſſet chriſtus:
teſtimoniū adhibent ſcribę ꝛ ꝓphetia: de loco
natiuitatis eius apertius declarante. Cogita
quō ipſe primogenit⁹ creaturę: tanq̄ꝫ lege pri-
mogenitorꝫ obligatus: oblatus eſt in templo.
Cogita ꝙ adhuc paruulus fugiendo in ęgyp
tum: regis herodis inſidias ꝛ pſecutiones de-
clinauit. Cogita deinde: ꝙ a duodecimo āno

vſq ad triceſimū: tanq̄ vn⁹ de populo incognitus et ignotus: omniū domin⁹ latitabat: vt te doceret vt non ſurgas ad agenda publice in quib⁹ laus ⁊ honoꝛ conq̄ri poterit niſi pri⁹ ſederis diuti⁹ te humiliādo. Surgite inq̄t p⁹ q̄ ſederitis. Cogita deinde: q̄ ip̄e puriſſim⁹ ⁊ mundiſſim⁹ ab omni macula: vt omnē iuſticiā impleret: a iohanne baptiʒat⁹ eſt: et vt aquas baptiſmatis ſanctificaret. Cogita qualiter vt nobis exemplum tribueret temptatiōib⁹ reſiſtendi: ipſe a diabolo temptatus eſt viciṫq: atq̄ nobis dedit exemplum legitime ꝯtra inimicos p̄liandi. Tunc deinde paucos de mundo abiectos homines et hūiles elegit: cū q̄b⁹ paucis: totū mundū incepit gladio p̄dicationis debellare. Ciuitates circuibat et caſtra: noctes ducebat ī oꝛatiōe peruigiles. Cęci viſum tribuit: ſurdis reſtituit auditū: lepꝛoſos mūdabat: dęmones eijciebat. Oēs q̄ʒ q̄buſcūq̄ lāguoꝛb⁹ detētos ſanabat: ac multa miracula faciebat: q̄ ſi per ſingula ſcriberent̄: vt ſanctus dicit euangeliſta iohānes: tot⁹ mundus non caperet. Volens autē hoſtiam offerre ꝓpter quā venerat: allatū a diſcipulis aſellum: cęli terręq̄ domin⁹ aſcendit: magno triumpho ⁊ laudū p̄conijs: pueris hebꝛęoꝝ clamantibus: oſanna in excelſis. Hieruſalem in

gredit̄: eiuſqꝫ ruinā: ⁊ animę noſtrę cęcitatem et impuritatem: tactus miſericoꝛdię viſcerib⁹ amariſſime deploꝛabat.

De cęna domini: ⁊ p̄paratione ad ſumptiõꝫ coꝛpoꝛis xp̄i. Ca. XXVII

Inter oīa memoꝛialia chꝛiſti p̄cipua recoꝛdatiõe conſtat eē digniſſimū: finale illud ꝯuiuiū dn̄icę cęnę: Ideoqꝫ nõnūq̄ꝫ ſpecialius ⁊ deuotius tuas circa illud foꝛmabis meditationes. Cogita igit̄ q̄ꝫtę fuerit humilitatꝭ: ꝙ domin⁹ chꝛiſtus cū illis pauperculis diſcipulis ſuis: p̄cipue cū iuda ꝓditoꝛe: eadem menſa et ſcutella cęnauerit. Et ꝙ pedes eoꝛum: humilitatis volens exemplum arti⁹ impꝛimere: ꝓſtrat⁹ humiliter abluebat. Quātęqꝫ pietatis et caritatꝭ hoc fuit: ꝙ eoſdē diſcipulos tam dulcibus colloquijs verbiſqꝫ exhoꝛtatoꝛijs confoꝛtabat. Sed ſuper omnia quotidie: ⁊ maxime dominici coꝛpoꝛis ſacramenta ſumptur⁹: memoꝛiam facias deuotiſſimi illius myſterij quod ibi pꝛimit⁹ erat inſtitutum. Siquidem poſtq̄ꝫ agnū paſchalem typicū cū diſcipulis ſuis comedit moꝛe iudęoꝝ: ex tūc verū agnū paſchalem comedendū dedit. Conſecrauit eñ coꝛpus ſuū: atqꝫ diſcipulis tradidit manducandū: qb⁹ ⁊ poteſtatē tri-

buit idipſum conſecrandi aliiſq; tribuendi. O vere magna munificẽtia: O iaudita largitas: O caritas ſuperexcellẽs: q̄ ſeipſum dedit: q̄d poterit negare? Quid vltra faceret? O῀ia que potuit ꝑ nobis fecit: oĩa q̄ habuit dedit. Dedit regnum ſu..: dedit ſeipſum. Ideoq; in hac cena dicebat: Hec quotiẽſcũq; feceritis i mei memoriã facite. In memoriã ſcʒ eoꝝ que ꝑpter te i carne geſſi. Oꝝ ꝑpter te deriſus: illuſus ⁊ crucifixus ſum. In mei inq̄t memoriã. Hieronym⁹. Hanc nobis memoriã reliq̄t: quẽadmodũ ſi quis peregre ꝑficiſcens aliquod pign⁹ ei quẽ diligit derelinquat: vt quotiẽſcũq; viderit poſſit eius beneficia ⁊ amicitias cõmemorari: quẽ ſi ille ꝑfecte dilexerit: ſine ingenti deſiderio vel fletu illð videre nõ põt. Ideoq; ſaluator hoc tradidit ſacramentũ: vt ſemꝑ cõmemoremur q꜡ pro nobis mortuus eſt. Hoc igit̃ cum accipimus a ſacerdotibus: cõmemoremur: q꜡ corpus et ſanguis chriſti eſt: vt non ſim⁹ ingrati tantis beneficiis. Hoc ſacramentũ oĩm ſacramentoꝝ excellentiſſimũ: egrotis eſt medicina: peregrinantib⁹ dieta: debileſq; confortat: valẽtes delectat: languores ſanat: ſanitatẽq; ſuat. Fit homo mãſuetior ad correptionẽ: patientior ad laborẽ: ardentior ad amorem: ſagacior ad cautelã: ad obediendũ

pmptior: ad gratiarum actionem deuotior. Item hoc ſacramentū ſenſum munit: et in grauioribus peccatis tollit omnino conſenſum. Si igitur poſt ſumptionē huius glorioſiſſimi ſacramenti nō tam ſepe: nō tam acerbos motus ſentis iracundie: inuidie: luxurie: et ceterorum huiuſmōi: gratias age corpori et ſanguini domini: quia virtus ſacramenti operatur in te: et gaude quod peſſimū vlcus accedit ad ſanitatē. Aduerte tamē: quod effectus ſacramētorum ſolet eſſe ſm diſpoſitionē et preparationē accipiētiū. Neque em̄ iudas hec pmiſſa dona accepit qui corpus domini ſuſcepit: ſi tamē ſuſcepit. Ideoque ſūmopere ſtudēdum eſt: vt quātum potueris ante eius ſumptionē te digne prepares. Qui em̄ corpus et ſanguinē domini indigne ſumit: iudiciū ſibi man ducat et bibit. Tria autem ſunt que a te exigit huius ſacramenti digna ſuſceptio: ſcz corporalem mundiciā: puritatē cōſcientie: et actualem deuotionē. Corporalis autē mūdicia aliquando eſt ex decenti: aliquādo neceſſario re quiſita. Puritas autem cōſcientie: pſertim a criminibus: ipſa ē neceſſaria. Ideo vide vt ante ſuſceptionē huius ſacramenti contritionē habeas: atque ſi fieri poteſt ante cōſpectū domini humiliter lachrymas fundas: quibus te laues a peccatis tuis que feciſti: et bonis que omiſiſti et

q̄ facere potuiſti corde: ore et ope. Gregori⁹ i libro dialogorum: Neceſſe eſt vt cū hec diuina myſteria agim⁹: noſmetipſos deo ī cordis cō tritione mactem⁹: q2 qui paſſionis dominicę myſteria celebram⁹ debemus imitari qđ agi/mus. Sequit̃ deinde cōfeſſio oīuȝ peccatorū de quib⁹ te vrget ꝯſcientia: p̄ſertim notabilia: q̄ omnia expedit vt confitearis: et de ignotis reddas te culpabilem ſacerdoti. In his igitur duobus: contritione et confeſſione: lauas cō/ſcientiam ab impuritate. Actualē autē deuo/tionē ī te faciūt timor ꝛ amor. Timor īcutit reuerētiā: amor aūt deſideriū et affectū. Ha/beas igitur reuerentiā et timorē. Terribilis eīn eſt hec menſa: ad quā cum debita reueren/tia et ꝯgrua vigilantia neceſſe eſt vt accedas. Siquidē in hac ſacerdotali menſa: nunc pre/ſens eſt chriſtus: et qui vltimā cenam cū apo/ſtolis ornauit: ipſe iſtam q̊ȝ conſecrat. Nō eīn homo eſt qui ꝓpoſita corp⁹ chriſti facit et ſan/guinem: ſed ille qui ꝓ nobis crucifix⁹ eſt chri/ſtus. Sacerdotis ore verba proferunt̃: et dei virtute cōſecrant̃ et gratia. Quō igitur tu ad illam menſam: ad p̄ſentiā chriſti: ad tactū filij dei intrepidus audes accedere: quē iohānes baptiſta tangere contremiſcit: petrus apoſto lorum p̄nceps a ſe pre formidine repulit dicens:

Exi a me dñe quia homo peccator ſum: quē tremunt poteſtates: et adorāt dominatiões. Deniqꝫ cogita ꝙ iſte quē ſumiſ erit iudex tu⁹. Time igit̃ ne ſi indigne ſumpſeris et ſine reuerentia: poſt mortē inuenias iratū: cū ad ei⁹ tribunal ꝑſentat⁹ fueris iudicādus. Cogita ꝙ licet mille milib⁹ annorū te ad hoc ſacramētū ꝑ puras orationes: ſanctiſſimas meditatiões ꝑparaueris: nihil eſſet ad ꝯdignā ſumptionē: etiā ſi haberes merita omniū ſanctorū: quāto min⁹ tu q̃ tepide: q̃ ſine deuotione et ſine ꝑparatiõe accedis. Itē attende ꝓpriā vilitatē: mō ſupi⁹ dicto: ⁊ reputab te indignū: ⁊ acq̃res reuerentiā cõgruā: et hoc maxime valet ꝓ hui⁹ ſacramēti digna ſuſceptiõe: vt q̃ꝫtum poteris ſias vilis in oculis tuis. Habe etiam deſiderium ad huius reuerendi ſacramenti ſuſceptionē. Panis eñ iſte: vt dicit beat⁹ Auguſtin⁹: eſuriem q̃rit hominis interioris. Diuerſi aũt diuerſimode affectū ad ſuſceptionē huius ſacramenti ſibi formant. Aliqui eñ trahuntur amore vnionis chriſti: vt dilectū in ſe ſepius amplexent̃. Aliq̃ trahunt̃ deſiderio ſanatiõis paſſionū ſuaꝝ et maloꝝ deſiderioꝝ: vt eū q̃ſi medicū ad ſe vocent: per quē ab omni infirmitate curent̃. Aliquos trahit conſcientia delictoꝝ: eo ꝙ hoc ſacramentū inſtitutū ſit i remiſ

ſionē peccato℞. Aliquos trahit amor et compaſſio ꝓximi: vt ſuccurant per hanc hoſtiam viuis ſimul ⁊ defunctis: ⁊ ſic de alijs. Ut aūt deſideriū tuū accendat: cogita ꝙ chriſtꝰ omnium dolores ad ſe accedentiū tulit: ⁊ ipſe infirmitates nr̄as portauit. Mulier īmunda accedens retro ſanata ē. Peccatrix pedes oſculās mūdata ē. Chananea dū importune ſequtur exaudita ē. Leproſi accedētes curati ſunt. Demoniaci: paralitici: ⁊ cūcta nature mōſtra dum accedunt ⁊ credūt: ſalutē ↄſequunt. Nā virtꝰ de illo exibat et ſanabat omnes. Publicani et peccatores accedentes veniā merent: nec eo℞ conuiuiū deſpexit. Igit cum feceris quod in te eſt: accede in fide ⁊ fiducia ſperans de infinita dei pietate. Debes etiā ꝑcipue añ huiꝰ ſacramēti ſuſceptionē: deuotiſſime chriſti paſſionē percurrere. Nā ſpecialiter in memoriam paſſionis hoc ſacramentū legit inſtitutum. Si autē queris: quo affectu te magis debeas excolere: timoris ſcʒ et reuerentie: an amoris et deſiderij: An debeas vt multi cū importuna deſiderij feſtinātia anhelare: An vt nōnulli conſcientie ſtimulo et timoris magnitudine: magnitudinem ſacramēti attendens ⁊ ꝓpriam infirmitatē conſiderans: magis debeas frequentius ꝑ formidine affectu retrahi et

elongari. Ad hoc ſancti reſponderunt: vtrūq3 affectum cōmendātes: vniuſcuiuſq3 conſcientię: quod ei melius viſum fuerit: relinquētes. Feſtinauit ſiquidē zacheus vt dominū gaudēs in domū ſuam reciperet. Centurio ꝓprię vilitatis conſcius: repulit eū dicens: Dn̄e nō ſum dignus vt intres ſub tectū meū. ꝛc. Vnū tamen eſt quod generaliter omnib⁹ tutum videtur: vt ſc3 ex reuerentia timētes: ſpem ꝛ deſiderium nō relinquam⁹: nec ex ſpe et fiducia amittam⁹ timorē et reuerentiā: ſed ſemper inter hęc vtraq3 fidētes et timidi fluctuem⁹. Ait eni̅ ſanctus Gregori⁹: Nihil nobis ſecuri⁹ q̄3 ſub ſpe timere. Simpliciter tamen loquendo dubiū non eſt: q̇n melior ſit affect⁹ amoris q̄3 timoris. Sed quod eſt ſimpliciter melius: in caſu eſt ſępe pei⁹ et pluribus periculoſius.

De generali modo exercitandi ſe in paſſiōe dn̄i. Ca. XXVIII

Circa paſſionē dominicā ī qua te p̄ cęteris exercitijs ardentius et deuoti⁹ exercebis: vt ea quę in ſacris euangelijs legeris: ad tuā vtilitatē meli⁹ ſcias reflectere ac dirigere ad ꝓpriam vtilitatem: Scire debes: ꝙ tria ſunt in quibus tua conſideratio circa mortem ſaluatoris noſtri fructuoſiſſime

ſpeculat̃. Sunt autẽ hec tria: opus: modus: et cauſa. Op⁹: vt ipſam paſſionem ſicut facta a ſanctis euangeliſtis narrat̃: ſtudioſa et deuota mente pertractes: ⁊ inuenies chriſti mirabilem patientiã: ⁊ excitaberis tu ad compaſſionem. Cũ autẽ ſacramenti dominice paſſionis hiſtoriam in mente tua reuoluis: vt ad litterã opus noſtre redemptionis contempleris: diligent̃ debes ad h̃ niti: vt quotiens audis chriſtum vel ieſum hoc feciſſe vel ſuſtinuiſſe: ꝑ nomen ieſus: in mẽte tua repreſentet̃: non homo ſolum: nec ſolum deus: nec ſola deitas vel humanitas: ſed in mente formabis cõceptũ ꝑſone vni⁹ que ſimul eſt deus et homo: et in qua deitas et humanitas ſine eſſentiaꝝ ꝑmixtiõe in vno ſuppoſito coegerũt. Itaqꝫ chriſtus vel ieſus cũ dicit̃: de⁹ ⁊ homo: id eſt: perſona deitatis et humanitatꝭ deſignatur: ita vt q̇cquid de⁹ feciſſe dicit̃: hominẽ feciſſe firmit̃ fide catholica retineamus: q̇cquid homo ſuſtinuit: deum credamus et cogitem⁹ ſuſtinuiſſe. Verbigratia. Cum legis chriſtũ fleuiſſe ſuꝑ lazarum vel hieruſalem: in mente tua ↄcipies: nõ nudum hominẽ: q̃m tunc minus mirabile eſt hominem fleuiſſe. Sic cũ audis chriſtũ ĩ cruce pependiſſe: nõ hominẽ ſolum in mente cogita: ſed hominẽ deũ: et ampli⁹ miraberis: et

multo plus ad deuotionē accēderis: et moue/
beris ad cōpaſſionē. Et quidē oīb⁹ fidelib⁹ ie/
ſus vel chriſt⁹: veū hoīem rep̄ſentat. Sȝ q̄to
id lucidius et clarius attendere poteris: tanto
eris deuotior in chriſti vita: morte: miraculis
et factis. Si hominem cogitas: inde tibi faci/
lior cogitatio: quia humanitatꝭ conceptus eſt
menti tuę ꝓpinquior et facilior. Si hominem
cogitas: inde fiducialius adorabis ſecuriuſq;
accedes. Si hominē cogitas: magꝭ mouebit
te eius exemplū: mititas ſcȝ: humilitas: man/
ſuetudo: q2 meli⁹ intelligis q̇d ſit homo mitꝭ
ꝛ humilis q̄ꝫ de deo. Si deū cogitas: inde om
nia quę fecit ꝛ patiꝛ̄ vel loquiꝛ̄ vel reſpondet:
magis videbunꝛ̄ cordi tuo admiranda: reue/
rēda: terrifica: et metuēda. Ut cū diciꝛ̄: Hym
no dicto ſurrexit ieſus. Si hominē ieſum ima
ginaris: hęc eſt tua deuotio: q̄ꝫ dulcis hō: pi⁹
et mitis ſurrexit: volēs ire et ſe offerre ad mor
tem. Si deū hominē attendis: id eſt: ita ieſum
concipis quaſi perſonā deitatis et humanita
tis: ſtatim cū diciꝛ̄: ſurrexit ieſus: etiā ſi nil pl⁹
audis: aliquid mirificū menti tuę repreſentat
ſcȝ q̄ deus ſurrexit et ad mortem iuit. Ita de
omnibus factis: ꝛ maxime verbis ꝛ reſpōſio
nibus chriſti. Hunc nos modū de chriſto ve
de ieſu meditandi: ſacra euangelia docēt: qu

fere nullū factum vel miraculū referunt ī quo chriſti ſimul humanitatem et diuinitatem nō manifeſtēt. Ita inuenies in chriſti baptiſmo: temptatione: miraculis: ⁊ maxime in plurib⁹ locis in paſſione. Nam aduerſarios ꝓſtrauit veritate: ſol obſcuratus eſt: clamans voce magna emiſit ſpiritum: ita vt etiam ex hoc centurio gentilis deum intelligeret. Ex humanitate autē omnia paſſus eſt. Itē hunc modū habuit in ſuis meditatiōib⁹ deuotiſſim⁹ doctor Bernard⁹. Ait em̄ ſuper cantica. Siquidem inqt cum nomino ieſum: hominē mihi ꝓpono mitem et humilem: corde benignū: ſobriū: caſtum: miſericordem: et omni deniqꝫ ſanctitate et honeſtate perſpicuū: eundem ipſum deum omnipotentē. Sumo mihi itaqꝫ exemplū de homine: auxiliū de omnipotēte. Scd̄o circa opus paſſionis chriſti: vt mag. accēdaris ad compaſſionē: debes diligēter aduertere: quotienſcūqꝫ legeris in paſſiōe chriſti aliquas pęnalitates ſibi inflictas: eodem genere pęnalitatis ſeu eodē gradu pęnaꝝ chriſtū in ſua paſſiōe vltra omnē hominē fuiſſe afflictū. Quod ex multis cauſis poteris cōſiderare: quę te vt paſſiōis chriſti amaritudinem ſenties: multū mouebunt ſi bene cōſideraueris. Vnuſquiſqꝫ em̄ homo in eodem gradu pęnalitatis pl⁹ mi-

nusve patit: q̃to penā plus ſenſerit: ſicut no/
tum eſt. Tanto aūt quiſq penā facili⁹ et acri⁹
ſentit: q̃to fuerit natura viuatior: ⁊ ſenſus ei⁹
facilius percipit: ſed chriſt⁹ erat natura viua/
ciſſimus: ideo quelibet pena ſibi inflicta erat
ei grauiſſima. Cogita q̄ ſi illa crucifixio et illa
clauatio manuū ⁊ pedū: de q̄ ꝓpha ait: Fode/
rūt manus meas et pedes meos: alteri cuiuis
hoīm fuiſſet intolerabilis: q̃to grauior ⁊ acer
bior chriſto in ſua natura delicatiſſima: nobi/
liſſima et viuaciſſima. Item ſm Auguſtinū:
chriſtus nō patiebat̄ niſi volens. Ipſe enim
paſſiones voluntarie ſibi aſſumpſit: et tantū
patiebat̄: q̃tum voluit ſeu ſponte aſſumpſit:
Xp̄s aūt patiebat̄ vt ſatiſfaceret ꝓ pctō nr̄o:
Credendū ē q̄ ipſe ꝑfectiſſime ſatiſfecit: ⁊ igit̄
amariſſimā etiā penam aſſumpſit. Peccatū
eñ ꝑmi hominis pena īfinita īdiguit ad ſatiſ/
faciēdū. Et hec ratio ē Bonauēture. Itē erat
pena eo grauior quo a peculiari ſuo poplo in
flicta: cui merito dicere poterat: Popule me⁹
q̄d tibi facere debui ⁊ nō feci: tu autē q̄d mihi
peius retribuere poteras q̄ feciſti. Item pe/
na chriſti erat in omni ſenſu: ī omni membro:
ſicut inuenies ſi bene opus paſſionis in mēte
tractaueris. Itē deuote imaginare interiorē
chriſti penalitatem: q̄ forte exteriore pena nō

erat minor:imo forſitã multo maior. Que in/terior pena cauſabatur in eo ex nimio zeli fer/uore pro humano genere: in quo tamen ad maiorẽ partem videbat paſſionem ſuam fore inutilẽ ꝓpt̃ ꝓpriã maliciã. Itẽ hec interior pe/na ſurrexit ex maxima compaſſione ſue dilec/tiſſime matris. Item ex miſeratione iudeoꝝ. Item ex dolore diſcipuloꝝ ⁊ peccatoꝝ eoꝝ:⁊ maxime iude. Item ex noſtra cecitate ⁊ ĩgra/titudine. Cum autẽ legeris vel ĩ mente reuol/ueris:quõ chriſtus fuit flagellat⁹:irriſus: de/luſus: conſputus:crucifixus.⁊c̃.noli ſolũ co/gitare de pena exteriore: ſ; ita dominũ ieſum reſpice ĩ talibus penis quaſi hominẽ deũ ex/terius ſũma penalitate afflictũ:et etiam vltra q̃ humana mẽs comprehendere poteſt inte/rius tribulatũ et doloroſum. Et vere ſi ita re/ſpicis chriſtum in quauis afflictione conſtitu/tum:ſi non condoles: valde mirandũ eſt:cum reuera ſi perfecte cõprehenderis animal bru/tum ita inexplicabili pena affligi:humanitat̃ affectu cõpatereris: q̃to magis domino deo tuo. Et hoc de opere. Circa modũ autẽ pati/endi ſi diligens fueris et deuote rimaris:inue/nies p̃cipue humilitatẽ:mititatẽ:et generali/ter omniũ virtutũ perfectũ exemplar imitan/dum. Ut autẽ modũ patiendi in chriſto in te

melius ſentias: debes in omnib⁹ que de chri‑
ſti paſſione legis vel cogitas ſemper in mente
tua reuoluere: quō chriſtus ſe habuit in ver‑
bis: in rñſionib⁹: in factis: in penis: quō ſe ha
buit tā interi⁹ ꝙ̄ exteri⁹: et quō illa ꝓut loco ⁊
perſonis ꝯgruebāt: optimo modo formabat:
et hoc poteris in euangelio inuenire: vel certe
ſi ibi nō eſt expreſſum: ex teipſo formare. Nā
nullus chriſtianus ignorat: quin in omnibus
optimo mō ſe habuit. Igiť de modo ita de‑
bes cogitare. Cū: verbigratia: legis: Stetit
ieſus añ pilatū ꝑſidem. ⁊c. Cogita ṗmo mo‑
dum ſtationis: ꝙ̄ humilis fuit: forte inclinato
capite: demiſſis oculis. Deinde de modo ꝓla‑
tionis verboꝝ: ꝙ̄ leni et dulci voce deprompſ‑
ſit: ita vt te delectaret audire aliquē hoīem ita
loquentē. Nā vox eius non min⁹ dulcis: ꝙ̄ fa
cies decora. Deinde cogita quō interi⁹ ſe ha‑
buit: ⁊ planū eſt ꝙ ſtetit cū ſūma hūilitate: nō
habens inuidiam contra pilatū et iudeos: ſed
compaſſionē. Sic cogita quādo iudei clama‑
uerūt: Crucifige: crucifige eū. ⁊c. quō chriſt⁹
ea audiuit. Certe ſūmo dolore: ex compaſſio‑
ne et zelo: et tamen exteri⁹ humiliť ſe habuit.
Et ſic omnia pertracta: imitans modū chriſti
ſe habendi ſm̄ loca et tēpora: et inuenies om‑
nem virtutē ī chriſto: ⁊ optimū modū quo ſe

habere potuit. Maxime aūt diligenter atten de modū: quo interius ſe habuit compaſſiōe vel zelo. ꝛc. Circa tertiū ſcʒ cauſam: ita ſemꝑ lege et cogita de paſſione redemptoris tui: vt ſcias qꝛ tu es cauſa. Paſſus ē em̄ ꝑpter tuam redemptionē: illuminationē: iuſtificationē et glorificationē. Itaqꝫ ſemper attrahe tibi: et hꝰ beneficiū quaſi ꝓ te ſolo paſſus ſit: vt ſupra dictū eſt. Item cogita ſemper q̄cquid legeris vel cogitaueris: quaſi dicat tibi chriſtꝰ: Hoc feci vt tu ſequaris veſtigia mea: te humilies: patiens ſis: tollas crucē tuā ꝛ ſequaris me: qꝛ non eſt ſeruus ſuper dominū ſuū.

Paſſio chriſti breuiť collecta ad modum faſciculoꝝ. Primꝰ faſciculus. Ca. XXIX

Faſciculus mirrhe dilectus meꝰ mihi inter vbera mea cōmorabiť. Loquiť aīa deuota: deſignās ſe chriſti amaritudinem ſimul collectam: iugiter in ſuo pectore circūferre. Ut autē etiā tu q̄cūqꝫ memoriā tuā per meditationē mortis chriſti reformare deſideras: in ꝓmptu habeas faſciculos qui ī memoria tua cōmorenť: paſſionē chriſti hic tactam ſolūmodo ordine euāgeliſtaꝝ inſeruimus cōpendioſe: vt ex illis paucꝭ: ſꝫm illa tria

que dicta ſunt: op⁹: modū ⁊ cauſam: habeas materiā copioſe meditandi: et de paucis plurima colligas. Cogita igitur quō ſolēni illa cena: de qua ſupra dictum eſt celebrata: ⁊ hymno dicto: chriſtus deus et homo: videns appropinquare temp⁹ ſuum: ſurrexit vt iret ad montem: hoc eſt op⁹ quod fecit. Cogita igitur vt ſupra dictum eſt: de modo quomodo ſe habuit intus et extra: eundo: fugam diſcipulorū ꝑdixit: petrū aſſerit ſe ter negaturum: et alia que loquebatur: hoc item op⁹. Cogita: q̄ modo exteriori ꝟba illa deprompſit: et quali interiori ꝓtulit affectu. Et ſic facias vbiqꝫ: nec op⁹ eſt ſemper repetere. Aſſumpto petro: iacobo et iohāne ait: Triſtis ē anima mea vſqꝫ ad mortem. Relict⁹ illis ſolus orat in mōte: finita tertia vice oratione: ex imaginatiōe mortis et interno dolore et timore: fact⁹ eſt ſudor ei⁹ ſicut ſanguis: innuēs ꝑ hoc ineffabilem penā ſuā: nam de nullo vnq̄ꝫ aliquid tale legim⁹. Tunc angelus ſuū dominū cōfortauit. Cogita quō chriſtus inimicis ſuis obuiauit: ⁊ ſpōte ſe obtulit: ⁊ eos verbo ſuo in terram ꝓſtrauit. Deinde a iuda oſculatur: a iudeis capitur: trahitur: vincitur: et ad domū anne adducitur: et omnes diſcipuli fugerunt. Et hic ſit tibi faſcicul⁹ vn⁹ memorie cōmēdand⁹. Et hic ſi placet: potes

diligenter aſpicere chriſtū: qs ſit iſte qui pa‑
titur iſta: vt te ſubdas ei per ratiōis aſſenſum.
Crede igit̄ ⁊ cogita ipſum eē veracit̄ dei filiū:
oīm pncipiū: ſaluatorē oīm ⁊ retributorē oīꝫ.

Faſciculus ſecūdꝰ. Ca. XXX

In domo anne confeſſus veritatem a ſuo neqꝫ percutit̄. Cogita hic opꝰ: modū et cauſam: vel ſaltem aliquod eoꝝ: ſicut tibi congruit. Deinde in domo cayphe: vbi ſcribe ⁊ phariſei expectabant: adducitur: illuditur: percutit̄ tanqꝫ blaſphemꝰ: falſum teſtimoniū queritur: nō inuenit̄. A pontifice adiurat̄: A petro ter negatur. Sed chriſtus petꝛ reſpiciens: exire et flere amariſſime compulit. Mane autē facto: ad pilatū vinctꝰ ducit̄. Cogita modū quō ipſi ducebāt eū: qꝛ peſſimo tāqꝫ latronē vel maleficū. ⁊c. Cogita modū quō ille iuit: qꝛ humillimo et patiētiſſimo. ⁊c. Judas vidēs qꝺ petebant chriſtū ad mortē: tm̄ in ſe doluit ꝙ tā dulcē hominē tradidit: vt ſe laqueo ſuſpenderet: et retulit pecuniam cū qua emptus eſt ager: ſicut p̄dixit hieremias. Coram pilato multipliciter innocent̄ accuſat̄: mittit̄ ad herodem: et ab eo vt fatuꝰ deludit̄ et irridet̄. Hic diligentiſſime cōſidera qualis eſt qui patit̄: ⁊ ei configurare: vt cō‑

patiaris innocentiſſimo: mitiſſimo: amãtiſſimo et nobiliſſimo. Et hic ſit faſcicul⁹ ſecũd⁹.

Faſciculus tertius. Ca. XXXI

Poſt hec petentib⁹ hoc iudeis: dimittit pilat⁹ barraban: ⁊ tradit ieſũ crucifigẽdũ: vict⁹ importunitate iudeoꝝ ⁊ timore ceſaris. Tũc ieſus: more ⁊ ſchemate regꝫ multiplicit̃ illudit̃: chlamyde induit̃: ſpinis coronat̃: arũdine ꝑcutit̃: et vt rex ĩ deriſũ adorat̃. Hic homo cogita modũ: attende cauſam: quõ ſcilicꝫ chriſt⁹ ſe habuit: et quõ iudei ſe habuerũt. Cauſam quare tãta ſuſtulit. Uadens vt crucifigatur: ꝓpriũ portat patibuluꝫ: populus ſequit̃: et mulieres flentes: Quibus ait: Nolite flere ſuꝑ me. ⁊c. In montẽ ducit̃ caluarie: et crucifigitur. Et hic diligenter pertracta modũ crucifixionis: Aut eñ ꝑmo crucem erexerunt: et chriſt⁹ aſcendit ad crucem: Aut certe crucem poſuerunt ad terrã: et chriſtum ſuper eam poſuerũt. Nam alius mod⁹ nou apparet. Et q̃cũq; fuerit modus reuolue q̃ꝫ ſit lamẽtabiliſ. Et hic tertio ſpeciali⁹ ꝯuenit conſiderare: q̃ꝫtus ſit iſte q̃ tanta patit̃: vt ad ipſum poſſis egredi ꝑ admirationis aſpectũ: qꝛ imenſus eſt poteſtate: ſpecioſitate: felicitate: eternitate. Admirare igitur maieſtatẽ anihilari: ſpecioſitatem decolorari: felicitatẽ tor-

mentari: ęternitatem mori. Et hic ſit tertius faſciculus.

Faſcicul⁹ quartus. Ca. XXXII

Pendēs ieſus ī cruce ſitit. Cogita op⁹ quō chriſt⁹ pendet. Cogita modū ⁊ cauſam. Cogita q̄d ſitit: orat ꝓ crucifixorib⁹: blaſphemat̄ ī cruce: ⁊ irridet̄ a p̄tereuntib⁹: a p̄ncipib⁹: a latrone. Titul⁹ veriſſim⁹ ⁊ indelebilis: ieſus rex: inſcribit̄. Stat mater ieſu doloroſa ſub cruce: quā xp̄s reſpexit: et iohāni cōmiſit: fiūt tenebrę. Deſignās tandem q̄nta ſua eēt pęna: et q̄ humanitas quodāmodo fuit deſerta: eo q̄ nō fuit redundantia viriū ſupernaꝝ q̄bus fruebatur: ad inferiores q̄b⁹ patiebat̄ clamabat: Hely: hely. ⁊c. Accepto aceto conſūmatis iam omnibus: cum nihil reſtabat agendū: clamās alta voce emiſit ſpiritum: Innuens q̄ ſi vellet: q̄diu vellet viueret: ⁊ q̄ nullus animā ſuam a ſe tolleret: ſed q̄ ipſe eam ſponte poneret. Et hic debes conſiderare aſſimilationis amictu: quali forma paſſus ſit. Paſſus eſt eñ ſicut verus agnus liberaliſſime reſpectu ꝓximi: ſeueriſſime reſpectu ſui: obedientiſſime reſpectu patris: prudentiſſime reſpectu aduerſarij Stude igit̄ ad habēdum habitū ſm effigiem imitationis chriſti: ſcȝ benignitatis: ſeueritatis: humilitatis ⁊ pſpi-

cuitatis. Et hic ſit tibi faſciculus quartus.

Faſcicul⁹ quint⁹. Ca. XXXIII

l Atronũ oſſa ꝯfringunt: chriſti os nõ minuit: ne figura de hoc euacuet: La tus eius aperit vnde ꝓfluũt eccleſię ſacramenta: velum templi ſcindit: ſepulchra mortuoꝝ aperiunt: vt inde mortui ĩ die reſurrectionis cũ chriſto reſurgerent. Hic conſidera q̃ta ꝓ te paſſus ſit: et crucẽ amplectere ꝑ paſſionis deſideriũ: vt ſicut ipſe paſſus eſt iniuriam: conuitia: ludibria: ſupplicia: ſic et tu paſſionẽ chriſti imitãdo amplectere ꝓ eo omnem paſſionẽ plenã iniurijs: conuitijs: ſupplitijs: ludibrijs. Et hic ſit faſciculus q̃nt⁹.

Faſcicul⁹ ſext⁹. Ca. XXXIIII

p Aſſio chriſti nõ ſolum memoriam reformat per deuotã meditationẽ: nec ſolũ inflãmat deſiderium ad deuotionem: quinĩmo p̃cipue illuſtrat intellectum: ⁊ ducit ad cognitionẽ veritatꝭ. Siq̃dem ĩ vniuerſitatis cognitione maxime ſeptẽ erãt clauſa ante chriſti paſſionẽ: q̃ ſunt in eius paſſione reſerata. De q̃bus intelligi põt illud Apocꝫ. Aperta ſunt ſignacula eius ſeptẽ. Primũ ſignaculũ fuit deus admirabilis: qui per crucem manifeſtat⁹ ẽ eſſe ſũma ſapientia: in eo ꝙ dia

bolum decepit: ſūma iuſticia inq̄ꝫtum queſi/
uit redemptiōis preciū: ſūma miſericordia q2
tradidit pro nobis filiū Secundū ſignaculū
fuit ſpirit⁹ intelligibilis: qui manifeſtatus eſt
per paſſionē: q̄ꝫtę ſit benignitatꝭ q̄ꝫtum ad an/
gelos: q2 chriſtum permiſerunt crucifigi: q̄ꝫtę
dignitatis quo ad homines: nā ꝓpt̄ eos chri/
ſtus crucifix⁹ eſt: q̄ꝫtę crudelitatis quo ad de/
mones: qui dominū deū ſuū fecerunt crucifi/
gi. Tertiū ſignaculū eſt mundus ſenſibilis: q̄
in morte chriſti ꝓbatur eſſe loc⁹ tenebraꝝ: in
quo regnat cęcitas: quia lucē veram nō cog/
nouit: ſterilitas q2 chriſtum infructuoſum re/
putauit: impietas q2 innocentē condemna/
uit. Quartū ſignaculū fuit paradiſus: q̄ per
crucem apparet eſſe locus plen⁹ glorię: leticię
et opulentię: in eo ꝙ chriſtus ꝓpter eius reſti/
tutionē fact⁹ eſt vilis: pauper et miſer. Quin/
to per mortē chriſti infernus manifeſtatus eſt
eſſe plenus omni ęgeſtate: vilitate et pauper/
tate: qm̄ ſi hęc chriſt⁹ paſſus eſt ꝓpter pecca/
ti deletionē: multo magꝭ damnati hęc pati/
entur ꝓpter iuſtam operū retributionē. Sex/
tum ſignaculū fuit virt⁹ laudabilis: q̄ per cru/
cem chriſti probatur eſſe precioſa: ſpecioſa ⁊
fructuoſa. Precioſa: q2 chriſt⁹ ante voluit vi/
tam corporalem perdere q̄ꝫ contrariari virtu/

ti. Speciosa: quia in ꝯtumelijs relucebat vir/tus. Fructuosa: qꝛ vnꝰ perfectus actꝰ virtu/tis īfernū ſpoliauit: cęlos aperuit: perditū re/ſtaurauit. Septimuꝫ ſignaculum per crucem apertum eſt: in eo ꝙ apparuit reatꝰ culpabilis ꝗꝫ deteſtabilis ſit: cum ad ſui remiſſionem in/digeat tam magno precio: tam grandi piacu/lo: tam difficili medicamento. Et hic ſit faſci/culus ſextus.

De exercitio orōnis. Ca. XXXV

Succincte ꝛ cōpendioſe materias teti/gimꝰ in qbꝰ vtplurimū verſanť deuo/toꝝ meditatiōes. Sꝫ ſi vis ampliꝰ me/ditatiōes tuas ī talibꝰ dilatare: ſtude ex dīnis libꝛis plurimā materiā de his colligere: et ad taleſ materias trahere ſtudia dīnaꝝ ſcṗturaꝝ. Siqdē lectio ſcṗturaꝝ: meditatiōibꝰ ſemē ſb/miniſtrat vñ meditatio affectū generet: affec/tus ad orationē recurrat: q̄ fructū vere ꝟtutꝭ impetret. Hę ſunt vtiles occupatiōes deuo/toꝝ: ſi bene aſſumanť lectio: meditatio et ora/tio. Sed quia de lectione et meditatione aliq̄ diximꝰ: pauca etiā de oratiōe dicamꝰ. Scien/dum igitur ꝙ oratiōes poſſunt eſſe duplices. Quędam eñ ſunt ꝓlixiores: ſicut ſeptē horę canonicę. Quędā breuiores: q̄s hō format: ſi/cut affectus eiꝰ ſuggerit: vel neceſſitas vel de

ſideriū poſtulat. Ante oratiões longas ꝛ maxime matutinas ꝛ veſperas: vt ſupra tactū ē: debet ſe homo ꝑparare per aliquā deuotam meditationē de morte: de iudicio: de peccatꝭ: et conſimilibꝰ: vt ante orationē concipiat aliquem affectū timoris: amoris: admirationis vel ſpei. ꝛc. quia ex talibus affectibus orantꝭ ſurgit oīs virtus et vigor orationis: ſm̄ Hugonem. Breues autem orationes: quas Auguſtinꝰ ad ꝓbam: iaculatorias nominat: vbiqꝫ et in omni loco: ī labore: ī ſtudio debes mittere ex feruido deſiderio: nūc ꝓ expugnatiōe vitiorꝫ: nunc pro liberatione pęnarꝫ: nūc pro remiſſione peccatorꝫ: nūc ꝓ regno cęleſtis patrię. De his breuibus orationibꝰ dicit Caſſianꝰ: et Auguſtinus ad ꝓbam: ꝙ ſancti p̄res in ęgypto oratiões breues quidē: ſed creberrimas: vtiliꝰ fieri cenſuerunt. Licet autē corporis neceſſaria etiā a deo petere debeamus: multo tamē frequentiꝰ petēda ſunt nobis dona gratię et cęleſtis glorię. Ardentiꝰ ergo debemus petere ꝓ veris virtutibus: pro expurgatione vitiorꝫ. Maxime autē ſemper in omnibus orationibus noſtris debemꝰ habere añ oculos illa vitia quę magis nos infeſtāt: ꝛ cōtra quę nos ampliꝰ repugnamꝰ: et cū gemitu et ſingultu ꝓ illorꝫ extinctiōe dominū depre-

cari. Habeas etiam te quibuſdā ſignis admo
nitum: quibus ad oꝛationē exciteris: ne ex pi/
gritia tua negligas: vt videlicꝫ oꝛes quotiens
te exire ꝯtingat: ſicut ſancti patres facere con
ſueuerunt: ſm Hieronymū. Itē quādo te ap
pꝛehendit temptatio ne ſuccūbas: quādo de
exceſſu increparis: et de ꝯſimilibus. Oꝛa etiā
nōnūqꝫ ꝑ defunctis: qꝛ piū eſt: vt dū in eter/
na vita fuerint: pꝛo te oꝛare nō negligāt. Cla/
mant ad nos quotidie: Miſeremini mei miſe/
remini mei. ꝛc. Si quando ꝓo diffidit tua cō/
ſcientia ad deum oꝛare: cōſcia ſuoꝝ exceſſuū:
arripe illud genꝰ oꝛatiōis quod obſecratio di
citur: id eſt: roga aliquē ſanctoꝝ vt ꝑ te depꝛe/
cetur clamando: Sancta maria oꝛa pꝛo me.

De refoꝛmatiōe volūtatis: pͥmo a culpa. Ca. XXXVI

d

Icto de refoꝛmatiōe intellectꝰ et me/
moꝛię: cōſequenter agendū eſt de re/
foꝛmatione voluntatis. Sed qꝛ non
ſolum vires animę ſunt deſtitutę in lapſu pͥmi
hominis: ſꝫ quia heu multi ꝑ actuale peccatū
ſpoliati ſunt gratia dei ꝛ culpa ꝓpꝛia defoꝛma/
ti: Idcirco duplici indigent voluntatis refoꝛ/
matione. Pꝛima: qua eis infundatur gratia ꝛ
iuſtificatio. Secunda: qua pꝛonitatis volun/

tatis et inclinatio appetituū refrenetꝛ. Prima reformatio: de qua nō niſi modicū dicemus: qꝛ nō eſt tm̄ ad ꝓpoſitū ſicut ſcđa. Secūda fit per pęnitentiā: quę tribus partib⁹ ꝯſtat: contritione: confeſſione: ſatiſfactione integratur. In naturalibus dicitꝛ res conteri: qn̄ res dura frangitur vel īminuitꝛ in partes minutas. Ita ſimilitudinarie coꝛ hominis durū dicitꝛ: q̄ꝺdiu auerſum a deo moꝛatur in peccatis: nō cedens diuinę motioni trahēti voluntatem a peccatis. Tūc conteri dicitur: qꝛ ab illa obſtinatia et duritia mollitꝛ et frangitur. Sine hac contritione: gratia quę per peccatū moꝛtale amittitꝛ nūq̄ recupatꝛ. Caue ergo hō coꝛ durum et inſenſibile: a quo gratia diuina reſilit. Eſt autē coꝛ durū ſm Bernardū de cōſideratione: quod nec compunctiōe ſcinditꝛ: nec pietate mollitur: nec mouetꝛ pꝛecib⁹: minis nō cedit: flagellis duratꝛ. Nihil autē tantū valet cōtra coꝛdis duritiā: q̄ꝫtum compūctio: de qua ſuperi⁹ ſatis dictū eſt. Poſt contritionē ſequatur confeſſio ſimplex: humilis et fidelis. Humilis: vt cum vera compunctione peccata noſtra confiteamur: nō recitando ſicut fabulam: Sicut quidam faciūt: qui ſpiritū cōpunctionis non habent. Nam qui ſpiritū cōpunctionis ꝑ ſui diſcuſſionē eo mō quo ſupꝛa dictū ē:

acquiſierunt: facile in lachrymas prumpſit: imo ſepe peccata ſua ſine lachrymiſ dicere nō poſſunt. Sit etiā humilis: vt humiliter ꝛ ſubiecte te habeas ad confeſſorē: ī omnibus te ſibi ſubijciēs ad ſatiſfaciendū: et tanꝙ in omnibus aſſiſtens iudici loquere et reſponde. Sit etiam humilis: vt non dicas quedam: que licꝫ turpia: tamē propter aliquam ſecularitatem inde velis laudari: ſicut quidam qui acute diſputando aliū ſuperauerunt. ꝛc. Sit etiā ſimplex: vt nō excuſes intentionē: ſed ſimpliciter ꝗcquid conſcientiam remordet confitere. Et vt fideliꝰ ꝯfitearis: potes tuos defectus quotidianos: ſm̄ Antoniū: ī ſcriptis notare. Sit etiam fidelis: vt in ſpe venie confitearis. Itē ſaluo iure: debes meliori quē inuenire poteris ꝯfiteri: ꝛ maxime viro ſpirituali: cui ꝯſcientiā tuam poſſis cōmittere: ꝛ cōſilia ab eo recipe: et cui in omnibus acquieſcas. Satiſfactionē ad confeſſoris arbitriū ꝓmpto animo adimplebis: eo ꝙ ſine ſatiſfactione penitētia nō ſit integra: ideo neꝙ ſufficiens.

Qr locū ſupiorē et occupationē exteriorē volūtas ordinata de ſuo refugit: ſꝫ ex ipſo ſuſcipit. C. XXXVII

D E ſecunda autem reformatione: qua in-

clinatio voluntatis ac pronitas appetitus per deuota et ſancta exercitia ſub freno rationis moderatur: Sciendum eſt ꝙ debite ordinata voluntas: in multis aliter vult et velle debet ex ſuo: aliter ex aliorum imperio vel forſitan bonorū conſilio. Atqꝫ aliter reformatur voluntas reſpectu ſui: alit̃ reſpectu ſuperioris. Siquidem de ratione voluntatis bene ordinatę et reformatę exiſtit: vt ſemꝑ ſibi velit vacare: vitare tumultus: nōnūqꝫ tamē ſuperioris imperio cogit̃ inuita exterioribus officijs deſeruire. Breuiter autē ſicut ad pręſens occurrit: ſpecialit̃ ſunt duo in quibꝰ ordinata voluntas ſemꝑ ex ſuo vult aliud et aliud ex aliorum imperio vel forſitan conſilio. Sunt autē hęc duo: exterior occupatio in tumultu: ⁊ gubernatio aliorum ſiue locus ſuperior. Hęc enim duo: voluntas ordinata ex ſuo ſemper debet refugere: ac etiā cūcogit̃ debet ea non ex deſiderij libidine ſuſcipere: ſed potiꝰ ꝓpter onꝰ caritatis tolerare. Nam humilis obedientia in omnibus iniūctis fidelit̃ et humiliter eſt implenda: et ſemper obedientia exercitijs ꝓprijs eſt anteponenda. Super his ſunt innumera dicta ſanctorum. De exteriori eñ occupatiōe dicit Bernardꝰ: Abſit abſit vt qui deo vacat: ad tumultuoſam aſpiret fratrum officialiū vitā.

Martha ſemꝑ inſufficiēs ſibi et min⁹ idonea videat̄: aliiſq; magꝭ id operis qȯ adminiſtrat optet imponi. Item de his duobus loquitur Auguſtin⁹ xix de ciuitate dei. Itaq; ait a ſtudio cognoſcende veritatꝭ nemo prohibet̄: qȯ ad laudabile pertinet ociū. Locus ꝟo ſupior ſine quo regi populus non poteſt: et ſi teneat̄ atq; adminiſtretur vt deceat: indecent̄ tamē appetit̄. Qꝛ obrē: ociū ſanctū q̄rit caritas ꝟitatis: negociū iuſtū ſuſcipit neceſſitas caritatꝭ: quā ſarcinā ſi null⁹ imponit: ꝑcipiēde atq; intuēde: vacandū eſt veritati. Si autē imponit̄ ſuſcipienda eſt ꝓpter caritatꝭ neceſſitatē. Hec Auguſtin⁹. Idē aſſerit Gregori⁹ ſepiſſime in libris moralium. Idem dicit Thomas de aq̇no in. ij. ij. q. clxxxv. Nemo ergo ſua voluntate ſibi debet aſſumere honorē: niſi qui vocatur a deo vt aaron: nemo ad exteriores tumultus niſi coactus aſpirare. Sꝫ ſunt nōnulli q̄ ī ſpiritualibus tedio victi: exteriora miniſtrare tota voluntate cupiunt: ⁊ a ſuperioribus ſuis importunitatib⁹ licentiā acq̄runt. Alij ꝟo ſuperbia ſupati: nec ꝯtenti ī humili ſtatu: ſimilit̄ cogunt ſuperiores ſuos moleſtijs: vt ꝯſentiāt ꝙ ad altiora conſcendant et graui⁹ inde ruāt: qui tamen in eo ſe credunt īmunes a peccato: eo ꝙ habeāt licentiā ſuperioris: ſed decipiūt

miſeri ſeipſos. Nam deus non irridetur. Nã vt ait ille deuot⁹ Anſhelm⁹ in libro ſuo: de ſimilitudinib⁹: licentia q̈dẽ op⁹ ſeu factũ excuſat: nõ aũt volũtatẽ. Nõ igit̃ excuſat tuã volũtatẽ: q̃ tm̃ ad alta anhelas: ad ſupiora aſpiras aſcendere: q2 habes ſupioris licentiã: imo etiã ſi ſine moleſtia vel importũitate tua te ꝓmouerit: tu autẽ let⁹ et volũtari⁹ libent̃ aſſumis locũ ſuperiorẽ: non excuſaris. Nã obedientia ſm̃ Auguſtinũ: q̈tũ in proſperis habet de ſuo: intantũ hominẽ non excuſat: ſed ipſa libido voluntatis obedientiam ãnihilat. Eſau benedictionẽ ꝑdidit dũ foras tanq̈ ad tumultum egreſſus eſſet: q̈uis licentia ſui pr̃is. Ita q2 q̈tum ad hec duo: tunc voluntas eſt ordinata: cum hoc de ꝓprio q̈tum in ſe eſt: totis viribus refugit. Sed ſi cogat neceſſitas: obedientia tract⁹ ſuſcipit. Ita ergo ĩ omnibus eſto prompta voluntate ſubiect⁹: vt tamen q̈tum in te eſt: non ſepareris a rachelis amplexib⁹: nec periculoſe inuoluaris mũdi tumultibus: vbi flant varij venti temptationum. De alijs autem reformationib⁹ volũtatis: ſcz ad deũ: ad equalẽ. ꝛc. ſatis patebit ex poſtea dicẽdis.

Qr aliter pugnandum eſt contra vitia carnalia: aliter contra ſpiritua-

lia. Ca. XXXVIII

Ecūda volūtatis reformatio: de qua
f dixi mus: per expurgationē vitiorꝝ ac
quirit. Nam extinct' nociuis deside-
rijs quibus trahit: volūtas erit ordinata ꝛ re-
formata: Jdeo de extirpatiōe vitiorꝝ ꝛ expur
gatiōe concupiſcentiarꝝ in ſequentib' erit di-
cendum. Et pmo in generali: poſtea in ſingu-
lari: de ſingulis vitijs capitalibus. Primo er-
go ſciendū: ꝙ aliter expugnāda ſunt vitia car-
nalia: aliter ſpiritualia. Carnalia em̄ meli' vin
cuntur per fugā et remotionē omnis occaſio-
nis qua poſſit memoria circa obiecta horꝝ vi-
tiorꝝ generari. Spiritualia autem facili' vin-
cunt ſi homini inter alios plures conuerſanti
talia fiant continua exercitia quibus ipſa ſpi-
ritualia vitia irritata hominē inquietēt: vt ita
tandem homo impatiens ſuę inquietudinis:
viriliter reſiſtendo vincat. Jn carnalibus igit
apprehende fugam: Jn ſpiritualibus quęre ꝛ
deſidera vt his tibi fiant contraria exercitia:
vt paſſio tua irritet: et irritata tandem velut
fatigatiōe ſua ī ſe ſopita reſiliat et requieſcat.

Be mō opādi maib'. Ca. XXXIX

N vitijs autem carnalibus ſi vis ve-
i nire ad victoriā: deuita ante omnia

ocium: quod ē ſentina omniū vitioꝝ: ꝑcipue autē carnaliū. In deſiderio eſt em̄ oīs ocio/ſus. Et circa gulam aliaq́ꝫ ſimilia ſemper gu/loſi memoria verſatur ⁊ agitat̄ demonibus et deſiderijs infinitis. Sed videndū eſt hic: cur operemur manibus: et quare non iugiter ſpi/ritualibus adhereamus. Secūdo qualia opa manualia p̄ ceteris debeamus operari. Ter/tio quō ſe homo in opere manuū exercebit in ſpiritu ad pietatem. Ad primū: multiplicē in dictis ſanctoꝝ poteris reſponſionē inuenire. Cum em̄ tu ſis fragilis: nōdū totus ſpiritua/lis effectus: idcirco oportet te interdū corpo/ralib9 occupari: ne tedio vict9 relinquas ꝓpo/ſitum ſpirituale: ſicut angelus domini viſibi/liter oſtendit beato Antonio. Inde eſt quod Caſſianus dicit: Qui iugiter non eſt cōtent9 aliquid manibus operari: non poteſt diutius in cella remanere. Item: cum tu ſis plen9 ma/lis concupiſcētijs: oportet te p̄mo cor tuū ex/purgare duris laboribus anteq́ꝫ in ſpirituali/bus iugiter quieſcas. Inde dicunt doctores: ꝙ q̄uis huiuſmodi occupatio inq̄tum occu/patio retrahat hominem a vacatiōe ſpiritua/li: Inq̄tum tamen impedimenta vacationis remouet: ſcꝫ cōcupiſcentias multū iuuat ⁊ ꝓ/mouet ad vacandū. Itē tertio cor noſtrū va/

gum eſt: et fluctuat inter cogitationes varias ſicut nauis in mari: oportet igit̃ vt ligetur anchora: ope videlicꝫ manuali: vt dicit Caſſianus. Item quarto: minores occaſiones temptandi habet diabolꝰ in nobis occupatis q̃ ociosis. Hieronymꝰ: Semper te diabolꝰ inueniat occupatũ. ꝛc. Occupatus em̃ ab vno demone impugnat̃: ocioſus ꝟo innumeris demonibus deuaſtat̃. Item quinto: opꝰ manuũ admonet nos de peccato ꝛ lapſu noſtro. Nam in ſtatu innocentię non laboraſſemꝰ cũ fatigatiõe. Dico autem: cũ fatigatiõe: licꝫ em̃ adę iuſſum fuerat vt operaret̃ paradiſum: nõ hoc feciſſet cum dolore ꝛ fatigatione: ſed cum quiete ꝛ dulci contemplatiõe dei in viſibilibꝰ ſm Auguſtinũ ſup geneſim. Pꝰ lapſum ꝟo dictum eſt homini: In ſudore vultus tui. ꝛc. Itẽ de labore manuũ habes vt ſis liber et nõ ĩdigeas applaudere aliȷs. Potes etiã nõnũq̃ tuis laborĩbꝰ pauperĩbꝰ ſubuenire: et amplĩꝰ laborare: ſic legit̃ de ſanctis patrĩbꝰ ĩ ęgypto. Item ex labore manuũ duriori: ſępe exprĩmitur dulcis compunctio ſm Bernardũ. Item labor durus admonet nos: vt intendamus illuc vbi labor nullus: quies ſũma: quia ſex diebus operabimur: ſeptimo autẽ die: poſt quẽ alius dies nõ erit: dicet ſpiritus vt quieſcamꝰ

a laboribus. Et multę ſunt alię ratiões: ꝓpter hoc ſancti patres in ęgypto: ſummo ſtudio et indicibili deſiderio ad opera manuū ſe dederunt: credentes ſe tāto ī interiori puritate ꝓficere: q̄to eſſent in opere manuali fideliores. Ideoq ipſi ꝓpter opus manuū a sancto Bernardo: Chryſoſtomo: Auguſtino ⁊ Hieronymo tanta excellentia cōmendant. Inde pene omnia vel longe plura monaſteria ad operandum manibus ſunt inſtituta. De ſecūdo dicit Bernardus: q̄ p ſpiritualibus exercitijs non omnia corporalia ęque conueniunt: ſed illa q̄ cum ſpiritualibus maiorem habent conuenientiam et ſimilitudinem. De quibus inter cętera eſt ſacrā ſcripturā ſcribere: ſicut ibi dicit Bernard⁹. Unde plures ſanctoꝝ patrū ſcṗtores erant. Omnes diſcipuli et fratres ī monaſterio ſancti martini ſcriptores erant. Sanctus Hieronym⁹ inter cętera manualia: ruſticum admonet de opere ſcripturę. Ambroſi⁹ ꝓprios libros quos dictabat: ꝓpria manu ſcribebat. Hieronymus ſemper aut ſcribebat aliquid aut docebat. De tertio: videlicꝫ quomō te habebis infra op⁹: Primo ante omnia ſic te exerces exterius in opere: ita interius in virium animę reformatiōe: meditando interdū orādo exercebis. Neq ení ꝓpter hoc q̄ exte

rius occuparis: ideo neceſſe eſt vt cor tuũ va-
cet interi⁹: ſed ſicut dicit Auguſtin⁹ ĩ libro de
opere monachorum: potes infra op⁹ meditari:
et cantica diuina cantare ſm eũ. Secũdo de-
bes fideliter et cum deſiderio operari: diſcre-
te tamen et moderate: ſciens q nõ ſolum cor-
ruptibile aurũ vel argẽtũ recipies: ſed etiam
ĩmarceſſibilem coronam in celis. Maledict⁹
igitur qui facit opus domini negligent. Ter-
tio debes operari in ſilentio. Silentiũ eñ ſm
ꝓphetam eſt fortitudo noſtra. Semper vbi
non exigit neceſſitas vel vtilitas exercendi ſe
ad pietatẽ valde eſt expediẽs. Paulus: Ob-
ſecram⁹ in domino ieſu vt cum ſilẽtio panem
ſuũ manducent.

De ordine aggrediendi in extirpatione & expurgatiõe vitiorum. Ca. XL

Accedentes autem vicini⁹ ad extirpa-
a tionẽ vitiorum et concupiſcentiarum: qua
ipſa voluntas reformat: Primo di-
cendũ quo ordine aggredi debet: q in hoc bel
lo cupit legitime decertare. Super hoc ergo
audi Hugonẽ de ſancto victore: q de hoc in
libro de amore: hunc tibi ordinẽ demonſtrat.
Purgatiõis igit tue ſollicit⁹: Primo neceſſe
eſt: vt paſſiones quib⁹ impugnaris attendas:

Deinde que ſint quib⁹ maxime fatigaris: in/ſpicias. Poſtremo per que inſtrumenta: quibus paſſionibus magis obuies ſagaciter perquiras. Quib⁹ inſpectis: congruū inſtrumentum cuilibet paſſioni obijcias: et que magis impugnat: feruentiori inſtantia vt ipſa obruatur inſiſtas. Nec ſic tamen extinctioni vnius paſſionis tota vehementia inſiſtendū eſt: vt ad cetera comprimenda inſtrumentū corporale deficiat: hec hugo. Eſt igitur rect⁹ ordo aggrediendi: vt diſcas primo quib⁹ vitijs oppugnaris: et quibus infeſtaris ampli⁹. Et hoc debes diſcere ex his q̄ ſuperi⁹ diximus de tuiip ſius cognitiōe per exercitia acq̄renda. Secudo debes diſcere q̄ remedia ſint contra vitia quib⁹ impugnaris efficaciora: et hoc poteris diſcere ex his q̄ ſequunt̄ infra. Tertio debes aliqua eligere magis te infeſtātia: et hec maiori ſollicitudine debellare.

Or pugnandum eſt contra vnum vitium. Ca. XLI

Unt autem multi qui volentes vitia extinguere: i ꝯfuſo ꝯtra omnia bellū arripiūt: pugnantes contra omina: ſ nulla deuincunt: ſed quaſi in incertū currunt: et vacuū aerem verberant. Sunt alij qui ho/

die vnū vitium inſequunť: et cras cōtra aliud pugnant: qui qm̄ debite non perſequunť: nullum ſequunť ad internitionē. Tu autē nō ſic: ſʒ ordinata acie ꝑcedas ad bellū. Debes em̄ vnū vitiū arripere quod ē tibi magꝭ moleſtū: atqʒ illud perſequi donec deficiat: cōtra illud omnē intentionē mentis et conatū dirigere: quotiēs reſilis iteꝝ incipe: ꝓ illi⁹ extinctione ſępe orare: ſępe ignita emittere ſuſpiria: fundere lachrymas: nec tamen ita totū te contra iſtud vnū dabis: vt ab alijs obruaris: ſed habebis quendam horrorē generalem ꝯtra oīa vitia: et ab omni latere vnum oculū: vt ſcilicʒ quando aliud vitiū inſurgat: illi viriliter reſiſtas. Sed ꝑncipalis intentio et conat⁹ erit cōtra illud vnū aut duo. Diligenter etiā cōſidera: ꝙ quilibet quodāmodo ſpecialē habet i ſe inclinationē vitioſam: a qua ſi homo diligenť perſpexerit: ſingula vitia et exceſſus: vel ſaltē plura trahunt ortū et originē. Cōtra hanc generalem inclinationē debes maxime generalia tua exercitia ordinare: et ſemper habere p̄ oculis. Un⁹ eſt ſcrupuloſus: alter perplex⁹: tertius implexus: iſte audax: ille timidus: hic lęt⁹: ille triſtis: ille naturaliť nimiū q̄etus: iſte vo glorię ⁊ laudis cupid⁹. Et ex qualibet tali inclinatione exceſſiua: alia dependent vitia ⁊

originant̄. Hanc inclinationē videtur notaſſe quidā in vitaſpatrū: cū dixit: Non debet hō ↄtra omnia vitia pugnare: ſed quilibet homo habet vnū vel duo vitia vnde cętera oriunt̄: et contra illud vel illa debet p̄liari. Sed multi quęrunt: q̄diu debeant cōtra illud vnū vitiū contra qđ bellū arripuerūt pugnare: quando ceſſabunt: qn̄ contra aliud certamen inibunt. Poteſt reſponderi: Si quęris quouſq cōtra illud vnū pugnabis: p̄ncipaliter omnē intentionē ⁊ conatū cōtra illud dirigēs mō p̄dicto: et tunc debes tamdiu pugnare: donec ipſum vitiū adeo deficiat et debilitatū ſit: vt ſtatim cum ſurrexerit: ipſum ratiōe poſſis cōp̄mere ⁊ refrenare: et tamdiu q̄diu ipſum vitiū eſt tibi cęteris paſſionib⁹ magis infeſtū. Vn̄ Hugo ī libro de amore: Nec importuni⁹ laborandum eſt: vt non q̄libet paſſio ſentiat̄: ſed cum ſurrexerit: ſm rationis iudiciū compeſcatur. Aut certe quęris: quouſq ↄtra illud vnū pugnabis: ſemper ad min⁹ contra ipſum generalē habens horrorem: reſiſtendo cū timore ⁊ anxietate. Et tunc tamdiu pugnabis ↄtra ipſum donec anima exeat de corpore et libereris ab hoc corpore corruptibili et affectionibus vitioſis ſm Bernardum. Credite mihi inquit idē Bernhardus ſuper cant̄: ⁊ putata repul

lulant: ⁊ effugata redeunt: et reaccendunt ex/
tincta: et ſopita denuo excitant. Parū ē ergo
ſemel putaſſe: ſepe putandū ē: imo ſi fieri po/
teſt ſemp: Quia qđ ſemper putari oporteat:
ſi non diſſumules: inuenis q̄ztumlibet in hoc
corpore manēs: pfeceris. Erras ſi putes vi/
tia emortua et non magis cōpreſſa. Velis no/
lis inter fines tuos habitat iebuſeus: ſubiu/
gari poteſt: exterminari non poteſt. ⁊c. Vnū
igit vt ait in tanto diſcrimine ꝯſiliū eſt: obſer/
uare diligent et mox vt renaſcentiū capita ap
parebunt: pmpta ſeueritate ſuccidere.

De duobus veris bellatoribus neceſſariis. Ca. XLII

e ya nunc milites chriſti ſpirituale bel/
lum ingreſſuri: iduite vos armaturā
dei: arripite gladiū et ſcutum: gladiū
virilitatis et ſtrenuitatis: ſcutum patientie: vt
ſitis viriles in aggrediendo contra vitia: vt ſi/
tis patientes in ſuſtinendo eoꝝ impet⁹ et do/
lores. Qui eñ virilis eſt in aggrediendo et fer
uida voluntate et fidutia: incipit bellare cōtra
vitia: ſciens tamen ſe grauia paſſuꝝ: ſignū eſt
victorie. Hoc eñ p ſigno victorie habuerūt
hoſtes iude machabei: ſi torrentē int eos me/
dium prior pertrāſiret: victor exiſteret; nec eſ

reſiſtere poſſent. Sic eñ milites chriſti futu-
ros ſe victores ꝓſignāt: ſi ad obſtacula ītrepi-
di tēptatiōes: reſiſtētias: ꝑſecutiōes: ꝛ aduer-
ſa ferre parati ſunt. Et hęc cōſtanter pertran-
ſeunt dicentes cū ꝓpheta: In deo meo tranſ-
grediar murū: id eſt: quodcunqꝫ difficile reſi-
ſtens mihi: dei adiutorio ſuperabo. Sic chri-
ſtus licet ſibi grauiſſimā mortē ſciret īminere:
et tantū natura eius horreret: vt ſanguinē ſu-
daret: ſpiritu tamen ꝓmptiſſim⁹ inimicis ob-
uiauit dicens: Quē queritis. Sic chriſtus exi
uit ī deſertū ad hoc vt temptaret̄: vt videlicꝫ
doceret legitimos bellatores: ꝙ ſemper ipſi
debeant aliq̇d arripere ꝓ emendatiōe: ꝗ̄uis
difficile videatur: ꝗ̄uis poſtea inde temptent̄
vt ita maledicētes diei proſperat̄: in hac vita
ſint parati ſuſcitare leuiathan: ſm ſnīaꝫ beati
Job. Debes etiā eē patiēs ī ſuſtinēdo: nō de-
ſperās etiā ſi ſeptuagies ſepties in die cadas:
ſ ſemꝑ ſurgere: ſemꝑ ꝓliari: nulla cedere diffi-
cultate: nulla terreri vitioꝝ fortitudine. Si ſę-
pe incipis et nō ꝓficis: noli ꝓpt̄ hoc deſiſtere
et a pręlio fugere. Recogita qd̓ Chryſoſtom⁹
dicit: ꝙ hęc ſit lex agonis et certaminis: et ꝙ
non ille ſit vict⁹ qui ſępe vulnerat̄: ſed qui ad
vltimū ceſſit. Audi quod magnus ꝓliator da-
uid de lege certaminis ſuo ſcribit militi princi

pſ.ij.Reg.xi. cū in bello multi fuiſſēt vulnerati. Nō inqt frangat te res iſta: varius em̄ ē euentus ꝑlij: et nunc iſtum: nunc illū cōſumit gladius. Et vere varia ſunt deſideria: varius mot⁹ coꝝ: et varia hominis diſpoſitio: et ſm hoc bn̄ vel male ſuccedit ei. Cogita ſi nō ꝓficis vitium extinguendo: ꝓficis tamen cumulando meritū laborib⁹ tuis: et ſi vitia nō extinguis nec minuis: certe tamē humiliari in cognitione tui: eo ꝙ ſentis fortitudinē vitioꝝ: qđ alias non faceres. Cogita ꝙ ſemper pugnare viciſſe reputabit: vere ſi ita fueris virilis i aggrediendo: et ſtrenu⁹ in ſuſtinendo: non poteris non ꝓficere. Si em̄ non ꝓficis vitiū extinguendo: forſitan amplius nō ꝓficiſcendo ꝓficis: id eſt: ꝓpter multos tuos labores inde amplius promerebis.

De ſeptem vitijs capitalibus in genere. Ca. XLIII

Tacq armato: tibi ꝑliadū eſt ꝯtra ſeptem duceſ vitioꝝ: q̄ ſub regina ſuperbia militant: et deuaſtāt multoꝝ corda. Ipſa em̄ ſuperbia: initiū oīs peccati: regina eſt: habens ſub ſe ſeptem duces: et hęc ſūt octo vitia capitalia: Quę idcirco dicunt capitalia: qꝛ habent ſub ſe multa alia vitia quę exinde deriuantur. Et duces: qꝛ habent et ipſa

ſub ſe quę eis militant multitudinem vitioꝝ. Itaqꝫ capitalia dicunt̄ illa vitia: quę de ſui ratiōe habēt vt alia ex eis vitia ſequant̄. Et illa q̄ ſm rationem ſui habēt vt directe inſequūt̄: dicunt̄ alioꝝ vitioꝝ filię vel ſoboles. Verbi gratia: De inani gloria ſtatim venit cōtentio ſm ſui rōnē: qꝛ vaneglorioſus nō vult vinci: ⁊ ſic de alijs. Sunt aūt capitalia vitia octo ſm aſſignationē Gregorij: ſcꝫ: Supbia: vanagloria: inuidia: ira: triſticia: auaricia: gula: luxuria. Ex quibus alia innumera vitia generant̄. Deuictis autē his octo: cętera cōqeſcunt: ſicut ſi obturat̄ fons: ceſſabūt riuuli. Quia etiā hęc vitia ſub vna regina militant: inuicē cōfęderant̄: inuicē auxilia p̄ſtāt: ⁊ mutuo ſibi aſſiſtunt: ita vt vbicūqꝫ vna mente deuicta intrauerit: cōduces ſuas ad ſe vocet: vt vbi gula vicerit: ſola ſine luxuria non diu permanebit: et hoc ab aliquibus dicit̄ concatenatio vitioꝝ.

De certamie ꝯtra gulā. Ca. XLIIII

Idetur autē incipiendū certamen cōtra gulā: Primo qꝛ q̄diu gula in nobiſ dominat̄: alioꝝ vitioꝝ certamina magis occulta videre non poſſumꝰ. Item vt dicit Gregorius: multi qn̄qꝫ ardua et magna incipiunt: ſed qꝛ gulam non vincunt: omnia q̄ fortit̄ egerunt: turpiter perdūt. Qui em̄ neqꝫ

aliquē i ꝓpria terra: id eſt: i natura carnali debellare: quō vincet in terra lōginqua? Eſt aūt gula inordinat⁹ ⁊ īmoderat⁹ appetitus cibi: ⁊ oppugnat arcem concupiſcibilitatis. Si vo eā deuicerit: quod ex hoc poteris coniecturare: ſi i concupiſcibilitate accēdat vehemēs: id eſt: inordinat⁹ ignis deſiderij ad cibū̄ videlicet: vel accelerās ad comedēdū̄ ante tēp⁹: vel perurgēs ad nimis comedēdū̄: vel nimio deſiderio: vel cū̄ nimia effuſione et inheſiōe cordis ſuper cibū̄: hic eſt titulus triumphalis et natura gulę. Statimqꝫ introducit familiam ſuam ad ſe ⁊ filias ſuas: q̄ tot ſunt ſm Johannē cliniacū̄: vt vix poſſint numerari. Grego⁹ tamē ponit iſtas: Scurrilitatē verboꝝ: multiloquiū̄: detractionē: vituperiū̄: ineptā leticiā: laſciuiā mētis ⁊ carnis īmunditiā. Quō hę filię ex ea ſequant: ſatis patet. Johānes cliniacus plures duces aſſignat: q̄ militāt ſub gula: ſcilicꝫ ſomniū̄: cordis duritiā: ocioſitatem: riſus patrationē: ꝯtradictionē et īſenſibilitatē.

De remedijs gulę. Ca. XLV

Circa remedia gulę: vt radicalit intelligas: eius remedia debes diligenter aduertere: ꝙ inq̄ꝫtum ī homine vires animales intendunt: id eſt: cogitatio: meditatio: ſpeculatio. ⁊c. intantū̄ vires naturales re-

mittunt: id eſt: concupiſcibilitas. Et inq̄ntum ipſa anima ſe occupat circa vires ſuas interiores: quas hic appellam⁹ rationē: intellectum: id eſt: animales: intantū min⁹ concupiſcit viribus ſuis naturalibus: id eſt: appetitib⁹ corporalib⁹. Et ita omnia illa quę faciunt animā interi⁹ vtilit̄ occupari ſunt in viribuſ animalib⁹: et quę eius deſiderium internū augent: remedia ſunt contra gulam: imo cōtra omnia vitia carnalia. Hinc eſt quod dicit Hieronym⁹ ad ruſticū: Ama ſcientiā ſcripturarū: et carnis vitia non amabis. Hinc ē quod dicit Johānes climac⁹ in hac materia expertiſſim⁹: q̄ carentia doloris et obliuio mortis eſt occaſio gulę. Breuit̄ q̄libet vacantia interna vel vacuitas a deſiderijs bonis et meditationibus ſanctis: ſunt origo vel augmētū p̄cipuū vitiorū carnaliū. Vñ Chryſoſtom⁹: loquēs de luxuria: Eſt inq̄t aīę vacāt̄ paſſio. Et bñ. In deſiderio eſt em̄ oīs ocioſus p̄cipue int⁹ vacans a diuinis. Remedia igit̄ ſunt: timor mort̄: iudicij ⁊ īferni bñ cordi impreſſus: ſi hō interi⁹ occupet̄: deſideriū regni cęlorū: deſideriū perfectionis: imo quodlibet bonū internū deſideriū: vt deuotio: maxime compunctio: lachrymę: oratio: hęc em̄ cor hominis int⁹ occupāt. Et ſm Hieronymū: deſideriū deſiderio: affectus af-

fectu expellit. Igit miles christi: eouſq; tibi calcanda eſt gulę concupiſcentia: et extenuanda mens tua: non ſolū ieiunijs: verū etiā vigilijs: lectiōe q; et crebra compunctiōe cordis: quibus ſe forſitan illuſam vel victā reminiſcitur ingemiſcens: nūc horrore vitiorum: nūc deſiderio perfectionis et integritatis: nūc timore gehennę: nunc ſpe et deſiderio cęleſtis glorię accenſa: donec huiuſmodi curis ac meditationibus mens occupata ac poſſeſſa ipſi9 cibi refectionē: non tam iocunditate cōceſſam: q; oneris vice impoſitam ſibi recognoſcat: magiſq; eam neceſſariam corpori q; deſiderabilē animę ſentiat attributam.

De virtute ſobrietatis: et ei9 gradibus. Ca. XLVI

S Obrietas arcem cōcupiſcibilitat9 cōtra gulam deberet cuſtodire. Eſt em̄ virtus: qua corporis alimenta cū moderamine admittunt. Et debet ſobrietas p̄cipue eſſe vigil cōtra duo: videlicz ne p̄mo excedatur in cibi quantitate. Secundo ne excedatur in cibi qualitate. Sed de quantitate difficile diſcernit. Hic tamē in omnib9 poteſt eē continentię finis: ne quis iuxta menſuram capacitatis ſuę: ſaturitat9 oneret ī igluuie: & ſciat

ꝙ melior ē rōnabilis cū moderamine quotidi ana refectio: q̄ȝ ꝑ intualla lōgū arduūq; ieiu niū: vbi poſtea excedit in q̄ntitate: vnde ęqua le moderatūq; ſemꝑ tenēdū ieiuniū ē. Et hic ꝓpria experientia melior ē magiſtra: vt diſcat homo q̄ntis indigeat. De qualitate: ſunt q̄dā q̄ ſemꝑ appetūt delicatiora: et eſt p̄cipue h̄ lu xurię nutrimentū. Sūt alij qui ⁊ ſi nō delica ta appetunt: tamē alia q̄ȝ alij: et ē vitiū ſingu laritatis. Et hos vocat Auguſtin⁹ in libro de doctrina chriſtiana: ſuperſtitioſos: ſi hoc fa ciunt contra cōmunē morē. Alij diſtricte iudi cant: ad q̄d valeat ille cib⁹: et quō noceat ille: et hi poti⁹ vitia accendunt et nutriunt: dū ſa nitati carnis tantopere attendunt: medici nō monachi: mor̄ neglectores: ciborū obſ̄uato res. Cōtra quos inuehit Bernard⁹ ſuꝑ cant. vehementer. Prim⁹ gradus ſobrietatis ē: vt patienter ſuſtineas et feras: cū nō habet cib⁹ ad libitū. Secūd⁹ eſt: etiā velle his q̄ poſſunt haberi amore ſobrietatis: paupertatis: et bo ni exempli carere. Terti⁹ ē: poſſe abſtinere ſi ne difficultate ab habitis delectabilib⁹.

De pugna et natura luxurię. Ca. XLVII

ſ I gulam nō viceris: ſ ipſa te vicerit:

ſtatim aduocat ſororẽ ſuã: imo pmogenitam ſuã: id eſt: luxuriã: cui⁹ aduẽt⁹ indicia ſunt: per quę naturam eius poteris cognoſcere. Statim em̃ in vi ↄcupiſcibili accendit amorẽ et inclinationẽ ⁊ affectum ad feminas: aut ſuſcitat mot⁹ in carne et facit titillationes. In his em̃ duobus eſt paſſio luxurię: q₃ aliqñ magis viget in carne: et hoc poteris videre p mot⁹ carnis et titillationes. Aliqñ magis ĩ anima per affectionẽ et inclinationem ad actũ illicitũ vł ad perſonã affectu illicito. Et hũc motũ affectus poteris ↄſiderare p imagines mulieꝝ ĩ te depictas. Si autẽ hęc beſtia admittit: ſtatim ĩtroducit filias ſuas: q̃ ſunt Cęcitas. Nam ſic hõ ĩ gula hebes efficit: id eſt: nõ habẽs clarã notitiã ſed obtuſam: ita in luxuria fit hõ tot⁹ cęcus et excęcatus. Secunda: inconſideratio mortis et inferni: inconſtantia cogitationũ et deſiderioꝝ: amor ſui: ⁊ p̃cipitatio ad peccatũ: odium dei: affect⁹ p̃ſentis ſeculi: deſperatio futuri ſeculi.

De remedijs luxurię. Ca. XLVIII

Contra iſtud vitiũ eſt p̃ ceteris certamen longũ et duꝝ: imo ꝓo virib⁹ noſtris cõtra hoc ſpecialit̃ non poſſum⁹ ꝓficere. Unde radicale remediũ ſm Auguſtinũ in plurib⁹ loc̃ libri cõfeſſionũ: et de ↄtinen

tia:et alios ſctõs ẽ: vt hõ coꝛ ſuũ humiliet:et cognoſcat ſuã fragilitatẽ: et humilit recurrat ad miſericoꝛdiam dei: poſtulans ab eo ꝯtinentiam cum ſapiẽte. Tamdiu enĩ hoc vitio impugnarꝭ donec te bellũ gerere ſuꝑ vires agnoſcas. Sunt plura alia remedia vtilia. Et attende hic: qđ dictũ fuit de gula: ꝙ luxuria eſt aĩe vacãtꝭ paſſio: ꝗ oĩa illa ꝗ illã vacationẽ remouẽt: ſunt etiã remedia ꝯtra luxuriã. Sũt ꝗdã remedia ꝗ magꝭ luxuriam remouẽt ab aĩa: vt ꝯtritio ſpũs: freq̃ns oꝛatio: ꝯtinua meditatio moꝛtꝭ et inferni: et ſimiliũ. Hoꝝ ꝓmiſſoꝛũ remedioꝝ ratio patet ex his ꝗ dicta ſunt de gula. Item reꝑſſio interioꝝ affectionũ et malaꝝ cogitationũ: qđ maxime fit per alia deuota et ſpiritualia deſideria. Itẽ ſunt quedã remedia ꝗ magꝭ extinguũt luxuriã a carne: vt ieiuniũ. Maxime aũt eſt tenẽdũ ꝯtra hoc vitiũ: eq̃le moderatũq; ieiuniũ. Itẽ opus manuũ inſtabiles coꝛdis peruagationes coercens. Sunt ꝗdam ꝗ iuuãt directe ꝯtra vtraq;: id eſt: luxuriam tam ĩ carne ꝗ̃ in anima: ſicut ẽ cuſtodia diligẽs ſenſuũ. Hi enĩ ſunt feneſtre: ꝑ quas ħ vitiũ intrat. Item fuga ſocietatis mulieꝝ: nec familiaritatẽ habere cũ eis: nec ſolus cũ ſola maxime in ſecreto loq̃: nec dom⁹ eaꝝ ſm Hieronymũ frequẽtare. Examina igiꝭ teipſum:

an hęc paſſio mag. ſe habeat ĩ te ex parte car‑
nis: an ex parte aĩę: ꝛ ſm hoc viriliť arripe re‑
media. Cõtra hoc vitiũ pugnat virtꝰ ãgelica:
caſtitas: ad quã aſcendes tribꝰ gradibꝰ. Pri‑
mꝰ: vt viriliť cũ labore abſtineas ab actu car‑
nis cũ ꝓpoſito ſic manendi: et neges ſemp̄ cõ‑
ſenſum motibus illicitis. Secundꝰ: vt ita ꝑ re
media prędicta et alia ſimilia: caro tua ſpiri‑
tui ſubiugetur: vt rarius tempteris ꝛ facilius
temptatio cedet impando mag. ꝙ reluctãdo.
Tertius gradus caſtitatis eſt: ita domitas ha
bere carnis cõcupiſcentias: ꝙ vix rariſſime et
tenuiſſime ſentias et talem te induiſſe affectũ:
vt cũ nauſea ꝛ horrore inde audias vel loq̃r.

De philargyria. Ca. XLVIII

p

Oſt luxuriã ſeq̃ť philargyria vľ aua‑
ricia: q̃ paſſio vexat tepefactos in dei
ſuitio. Nã raro impugnat legitime
pugnãtes: p̄ſertim ſi degunt ſub alterĩꝰ cura.
Remediũ tibi ſit: vt ſcias aliquã artẽ labore
manuũ: victũ ꝛ veſtitũ ꝯq̃rens: illis ſis ꝯten‑
tus. Item de deo ꝯfidere q̃ nõ relinq̃t ſperan‑
tes ĩ ſe. Sũma remedioꝝ ſi vis ad plenũ vin‑
cere: relinque omnia q̃ habes: et alterĩꝰ curę te
cõmitte: cũ aliꝭ viuens in cõmuni. Huic aũt
vitio in p̄ncipiꝭ obſta: vt non admittas deſi‑
derium cuiuſq̃ rei. Sicut em̄ hoc vitium in

ꝑncipio facile vincitˀ: ita ſi ſemel admittatˀ pōt cūctis difficili⁹ excludi. Prim⁹ grad⁹ q̇ ꝓficis contra hoc vitiū in contemptu mūdi eſt: nihil habere iniuſti: ⁊ diuitijs nō abuti ad peccatū: ⁊ elemoſynā facere. Scđus: nihil habere ſuperfluū: ſꝫ neceſſarijs eſſe cōtentū. Sed multi neceſſitatē ſuam valde amplificāt: ſed nō ē tutum vt homo ſibi in hoc ꝯfidat: ſed poti⁹ alteri. Tertius eſt: nihil poſſidere in hoc mūdo: ſꝫ dūtaxat cape vſum neceſſariū et frequentˀ pati penuriam in cibo: potu et veſtitu.

De ira. Ca. L

Ria ꝑdicta vitia arcē ꝯcupiſcibilitatˀ oppugnāt: quartū autē vitiū qđ ē ira: debellat iraſcibilitatē: et ē nociua beſtia: ſibi nocēs ⁊ alios ſcandalizās: vir⁹ mortiferū: aīam interficiēs et ſpūm ſctm̄ expellēs. Et ei⁹ natura nō eſt diſſimilis vitio ſuperbię. Sicut em̄ ſupbia eſt q̄dam inflatio vel tumor cordis: id eſt: q̄dā interior eleuatio: ita paſſio irę ē q̄dā ꝯflatio ⁊ cōmotio ⁊ ſupbis vicina: qꝛ ſupbi ſūt īdignatiui ⁊ iracūdi. Ita vt dicˀ Hieronym⁹ ſup eccleſiaſten: ꝙ pene ſemꝑ ira venit de ſupbia. Nec mirꝫ ſi ſemꝑ mititas comitatur humilitatē: vt nūq̄ꝫ videris verū humilem iracūdū: q̇d mirū ſi ira comitatˀ ſupbiā? Et ē aliqn̄ ſubito veniēs et tranſiens. Aliqb⁹

nō venit ſubito: ſed permanet apud eos: et fit vel rancor vel īuidia vel aliq̄d huiuſmōi: Aliquādo autē vtroq₃ modo. Cum autē ira vim iraſcibilem obtinuerit: ſtatim introducit ibi familiā ſuā: q̄ ſunt: rixa: tumor mentis: cōtumelia: clamor: indignatio et blaſphemia. Remedia cōtra irā ſunt iſta. Primo os tacēdo comp̄mere: et accenſam flāmā in corde ſuffocare. Nota autē q̄ ſm Ambroſium in libro de officijs: verus ꝯliator eouſq₃ per timorē meditationēq₃ mortis et cōſimiliū: et maxime deuotam compunctionē: qua ſm climacū ita extinguit ira et īdignatio ſicut ignis aqua: deberet mentē rep̄mere et manſuefacere: vt morum tranq̄llitas vſu quodā et affectione et ꝓpoſito in naturam verteret. Sed q̄₃diu non poteſt: ſ paſſio mouet: rep̄mat eā ſub freno rationis: et hoc fit: vt p̄mo dictū ē: linguā et alia membra refrenando ne excedāt. Item q̄ hō qñ ſenſerit cōmotionē: ſtatim admittat rationē: et attēdat q̄₃ nociua ſit ira: q̄₃ta veniāt inde damna: q̄r q̄ſi ſemꝑ comitat̄ triſticia et leſa ꝯſcientia: ſcandalū ꝓximorꝫ: offēſio dei ⁊ cōſimilia. Si vō vt dicit Ambroſiꝰ: paſſio adeo ſit valida vt nequeas eā reprimere: tunc fugias vel localit̄ vel alijs te occupādo. Multū iuuat cōtra irā: ſi quotiens quis in ira exceſſerit: iā ſo-

pita cōmotione ſeipſum dure redarguat et re-
prehendat: et humiliter ſe reū det: toto corde
veniā ab illis petēs quos offendit. Grad⁹ aūt
q̄b⁹ ꝯtra iram aſcendit: patent ex dictis. Pri-
mus eſt: irę reſiſtere: cohibēdo linguā et cęte-
ra membra ne excedāt foris. Secund⁹: cū hō
iā ꝑ exercitia didicit nō turbari ex aduerſis: ꝭ
eſt quaſi ī loco munito nō curās ea q̄ ſibi fiūt
cōtraria. Terti⁹ eſt: gaudere in tribulatiōib⁹:
gloriari cū aſſunt: ⁊ deſiderare cū deſunt.

De inuidia ⁊ ortu eius. Ca. LI

Quintū certamen eſt cōtra inuidiam:
quā beat⁹ Gregori⁹ ponit int̄ vitia ca
pitalia: eo ꝙ ex ſui ratione habeat vt
alia vitia inde ſequant̄: licet Caſſian⁹ et Iſido
rus eam inter capitalia nō enumerāt: eo forſi-
tan ꝙ ip̄a ex vitio capitali ſuā ducit originem.
Ut autē hui⁹ vitij naturā per ſuū effectū in te
comprehendas: ſcire debes ꝙ inuidia eſt de
bono alteri⁹. Inuidię eñ obiectū ē bonū fra-
ternū: inq̄ꝫtum eſt ſibi malū. Hoc autem du-
plicit̄ contingit vel tripliciter. Uno modo in-
q̄ꝫtū ſibi īminet malū: et ſic inuidemus ꝙ ini-
micus noſter vel aliquis qui nobis nō placet
fit noſter ꝓlat⁹: timentes ne nos depr̄mat: ⁊ h̄
in caſu ſtaret ſine peccato. Alio modo: inq̄ꝫtū
reſpicim⁹ bonū ꝓximi: non ꝙ ſibi inuidemus

illud: ſed q2 dolemus nobis abeſſe: et hoc eſt interdũ bon⁹ zelus. Tali em̃ inuidia debem⁹ omnes tendere ad humilitatẽ: caritatẽ et obe/dientiã. Alio mõ fit iſtud: inq̃ʒtũ bonũ fratr̃ eſt diminutiuũ nr̃ę p̃cipuę glorię. Unde inui/dia eſt p̃cipue circa illa in quib⁹ gl̃ia conſiſtit. Unde generalit̃ vanegloriosi et puſillanimes ſunt inuidi: q2 iſti timẽt ĩminui gloriã ſuam: il li facilit̃ timẽt ſe ſupari. Hec inuidia vbicũqʒ venerit: filias ſuas tandẽ ſecũ adducit: q̃ ſunt odiũ: ſuſurratio: detractio: exultatio in aduer/ſis ꝓximi et afflictio in ꝓſperis eius.

Quomodo ad dilectionem ꝓximi ꝑuenitur: et ſeruatur. Ca. LII

Inuidiã ꝟo dilectio ꝓximi expellit: ideo de ipſa dilectione ꝓximi aliq̃ di/cam⁹. Et p̄mo q̃b⁹ mediĳs dilectio/nem inter nos mutuo ſ̄uare poſſim⁹. Deinde quõ q̃libet talẽ ſe exhibere debeat: vt ipſe dili gatur ab aliĳs ⁊ alios ipſe diligat: ⁊ ex his ſuf ficient̃ remedia inuidię apparebunt. De p̄mo ſcias: qꝫ vera: perfecta ⁊ indirupta dilectio ſo/lum inter tales inuiolabilit̃ ſ̄uat̃: q̃ ſunt vni⁹ ꝓpoſiti: vni⁹ velle et nolle: et quodãmodo vi/tĳs omnib⁹ expurgati: vt in xvi collatiõe pa/trũ dicit̃. Et ita ſũma erit dilectio in patria: et fuiſſet vera in paradiſo: ſi nõ p̄mus homo ce/

cidiſſet. Attamen ſunt quedã media quib⁹ di/
lectio int̃ nos acq̃rit̃ et ſeruat̃: et ſi non ꝑfecta.
Primũ ẽ: quod et inuidie ſũmũ eſt remediũ:
vt vnuſquiſq; toto corde oĩa q̃ mundi ſunt: ex
q̃b⁹ ꝯtẽtio: rixa vl̃ iuidia oriri poſſit: cordialit̃
deſpiciat et calcet: ſiue ſint diuitie ſiue hono/
res. Scd̃m: ne q̃s ſapiẽs ſibi ſeq̃t̃ ꝓpriã volũ/
tatẽ: nulli acq̃eſcẽs: ꝛ h̃ cauſat maxime diſcor/
diam ꝛ rancorẽ. Tertio: vt ſciat homo oĩa q̃
vtilia ſunt ac neceſſaria poſtponẽda bono ca/
ritatis. Nã ſi habeã fidẽ ita vt mõtes tranſfe/
ram: ſi linguis angeloꝝ loquar ꝛ hominũ: ca/
ritatẽ nõ habuero nihil mihi ꝓdeſt. Ideo ſu/
per omnia exercitia in omnib⁹ operib⁹: ꝑ om/
nibus debem⁹ querere caritatẽ fraternã. Nec
eſt aliquod qd̃ tm̃ angeli et domin⁹ angelorũ
in nobis inuenire deſiderant: ſicut fraternam
vnionem et mutuã caritatẽ. Quarto: vt vn⁹
q̃ſq; iracundiã ſũmopere ꝛ alia q̃bus fratrem
offendit caueat et deuitet. Et ſi quando cõtra
fratrem exceſſerit: humilit̃ ſatiſfaciat: et ſi fra/
ter cõtra eũ ſine cauſa rancorẽ ꝯcepiſſet: q̃tũ
in ipſo eſt ipſum ſtudeat pacificare. Hec ha/
bentur in xvi collatione patꝝ. Sed videam⁹
que ſunt illa q̃b⁹ inter mũdanos carnalis vel
officialis amicitia nutrit̃: et q̃ ipſi vtunt̃ i va/
nitate: nos vertamus ad meritũ glorie et ami

citię augmētū. Dicit aūt Auguſtin⁹ iiij. libro cōfeſ: q̄ ea q̄ amici ſeculares in amicis q̄rūt: ſunt colloqui et cōridere: et viciſſim beniuole obſeq̄: ſimul legere libros dulciloquos: ſimul nugari: et ſimul dehoneſtare: ⁊ cōſimilia. Ita ſunt aliqui habentes amicitiā nō ſpiritus dei: licet tamē nō turpē vel nociuā: q̄ ſimul cauent mutuā offenſionē et ſeinuicē palpāt in vitijs. Nō autē talis int̄ nos debet eſſe amicitia. Audi Hugonē de hoc bene tractantē in libro de amore. Fruamur itaq̄ nos īuicē in ſanctificatiōe: vt ſciat vn⁹ q̄ſq̄ vas ſuū poſſidere: ⁊ ꝓrium corp⁹ ī ſanctificatiōe et honore: nō in paſſione deſiderij. Fruamur in iuſticia: vt in ſpiritu libertatis mutuo nos coerceam⁹: mutuo corripiam⁹: q̄ meliora ſunt vulnera amici: q̄ fraudulenta oſcula inimici. Ergo ſi mutua delectat verboꝝ collatio: fiat ſmo de moribus: fiat ſmo de ſcꝑturis: nūc de miſerijs hui⁹ vitę ingemiſcam⁹: nūc de ſpe futuroꝝ bonoꝝ congaudeam⁹: nūc mutui ſecreti reuelatiōe recreemur: nūc ſimul ad illam beatam viſionē ieſu ac bōa cęleſtia ſuſpirem⁹. Si vō nōnūq̄ vtile eſt: tenſum animū ad inferiora quędā ⁊ iocūda laxem⁹. Sint laxamēta illa plena honeſtatis: vacua leuitatis: et ſi careant nimio pondere: non tamen careant ędificatiōe: hęc Hu-

go. Et ita etiã curis ſũt gaudia interponẽda: et maxime inter amicos: dulci ⁊ deuoto colloquio ſollicitudinum et curaꝝ obliuiſcamur: et tũc maxime decet vt letam faciẽ ꝑferam⁹: Et hec ſunt nutrimẽta caritatis: ita tamẽ vt vitia non palpem⁹: ſ; humiliter et benigne de vitijs nos mutuo increpem⁹. Hoc enĩ ſm Hieronymũ: eſt maximũ ſignũ dilectionis: ſi etiam de minimis q̃buſlibet exceſſib⁹ frẽƺ corripiam⁹. Igit̃ admoneam⁹ ꝓximũ de pctĩs: de moribus ĩordinatis: de ỽbis iocoſis: duris: vanis: ⁊ ꝯſimilib⁹. Et quẽ viderim⁹ excedere ĩ ſpiritualib⁹ exercitijs: reducam⁹ ad viã: admoneam⁹ de paſſionib⁹: duritia: ſingularitate: et huiuſmõi. Igit̃ vt dic̃ Bernard⁹: ferueat etiã ĩ nob̃ ƺel⁹ iſte: ferueat amor iuſticie: odiũ iniq̃tatis. Nemo fratri vitia palpet: pctã diſſimulet nemo. Nemo dicat: Nũq̃d cuſtos fratri mei ſũ ego? Nemo q̇ð in ſe eſt equanimit̃ ferat: cũ viderit ordinẽ depire: minui diſciplinã. Eſt enĩ ꝯſentire: ſilere: cũ arguere poſſis: ⁊ ſcim⁹ qꝛ ſimilis pena maneat facientes et cõſentientes.

Qꝛ ita ſe hõ habebit vt diligat ⁊ diligat̃ ab omnib⁹. Ca. LIII

Ihil itaq; melius eſt: q̃ȝ vt deũ ⁊ primum diligas: ⁊ mutuam caritatẽ ha-

beas. Nihil vtilius ꝙ̃ vt tu ab alijs diligaris.
Primũ claꝝ eſt:q2 in dilectione actiua: id eſt:
q̃ diligim⁹ nos:cõſiſtit leg̃ impletioꝛ finis ꝓ-
ceptoꝝ. Scđm dič Ambroſi⁹: Itaqꝫ ꝑmo in-
quit puro omnes diligam⁹ affectu:caueamus
omnes offenſiões:ſim⁹ omnib⁹ fideles in au-
xilio tp̄e opoꝛtuno in infirmitatib⁹:ſim⁹ oib⁹
fideles in ꝯſilio cũ indigent in temptatiõib⁹:
gaudeam⁹ cum gaudentib⁹:facile cedam⁹:li-
benter obſequamur. Si ita ipſi omnes dili-
gam⁹:idẽ ſentiẽtes:idẽ volẽtes: noſmetipſos
in caritate perdentes:facti omnib⁹ oĩa carita-
tis affectu: infirmis infirmi : foꝛtibus foꝛtes:
haud dubiũ qn̄ ab omnib⁹ diligamur. Nihil
em̄ ſm Auguſtinũ tantũ ꝓuocat ad amandũ
alios:ꝙ̃ ſi nos ꝑ⁹ ꝓuocauerim⁹ amãdo. Igit̃
Si vis amari ama: vt quidã ait. Audi quõ de-
bem⁹ nos reddere amabiles. Ait cęleſtis Am-
bꝛoſi⁹. Itaqꝫ id agam⁹ vt cũ ſedulitate cõmẽ-
dem⁹ ęſtimationẽ opinionẽqꝫ nr̃am. At ꝑmũ
placiditatẽ mẽtis et animi benignitatẽ influa-
mus in affectu hominũ : popularis em̄ grata
eſt omnib⁹ bonitas:nihilqꝫ tã facile humanis
ſenſib⁹ illabit̃:ea ſi manſuetudine moꝝ: ac fa-
cilitate:moderatiõeqꝫ pꝛęcepti et affabilitate
ſmonis : ꝟboꝝqꝫ honoꝛe ac patiẽtia ſmonũ
modeſtięqꝫ adiuuet̃ gratia:incredibile ꝙ̃tum

ꝓderit ad cumulū dilectionis. Igit̃ ſm Ber/
nardū: Exhibe te inter fratres officioſum: af/
fectuoſū: gratū: humilē: tractabilē: īfirmita/
tes eoꝝ tā corpoꝝ: ꝙ̄ animaꝝ libent̃ ſuppor/
tans. Iuua obſequijs: cōforta colloquijs: cō/
ſilijs informa: orationib⁹ foue. Itaqȝ ſi ſic fe/
ceris ꝓbas te diligere: idēqȝ ab oīb⁹ diligerꝫ.

De accidia: ⁊ remedia. Ca. LIIII

Sextū certamē eſt cōtra accidiā. Cui⁹
natura ē vt tediū boni generet: animi
torporē cauſet: mētē grauet triſticia:
ad ſomnū ⁊ diſſolutionē inclinet: horrorē loci
et cellę faſtidiū: fratꝝ contemptū et aſperna/
tionē gignit: nil operꝫ libet: maxime ſpiritua/
lis: nam interdū opus manuū arripit: vt poſ/
ſit ſpiritualia: orationē ⁊ ꝯſimilia relinquere.
Hui⁹ filię ſunt malicię: id eſt: volūtas machi/
nādi malū: deſperatio: puſillanimitas: ran/
cor: id eſt: odiū inueteratū: torpor circa ꝑcep/
ta dei: euagatio mētis circa illicita. Sūmū re/
mediū ꝯtra accidiā eſt: nūꝙ̄ cedere: ſed repug
nando accidię obuiare: et eā vincere laboran/
do. Attamē poteſt homo opera ſua variare:
vt nūc oret: nūc legat: nūc meditet̃: vt ſi vnū
nō ſapit: ſapiat aliō: ſicut febricitāti guſtū in/
fectū habēti apponunt̃ multa fercula: ita ꝯtra
tediū cordis: valet varietas actionis. Itē va/

let cōpūctio. Qui em̄ luget ſeipſū: nō nouit ac‑
cidiā: ait cliniac⁹. Itē ligetꝛ iſte tyrann⁹ memo
ria offenſionū et delictoꝝ: et ꝑcutiatꝛ ope ma‑
nuū: ꝛ intenta meditatione futuroꝝ bonoꝝ.

De triſticia: et pugna contra eam. Ca. LV

Nota ꝙ triſticia mala duplex eſt. Nā quādoqꝫ dicitꝛ triſticia generalitꝛ: ita vt verſetꝛ circa oēs paſſiones. Nā in omni paſſiōe ē inuenire triſticiā et delectatio‑nem: ſm ꝙ ſuū obiectū adipiſcitꝛ vel ab eo re‑pellitꝛ. Et hanc ſuperabis triſticiā: inq̄ꝫtū ſin‑gula vitia extirpaueris: ſi multū multū: ſi pa‑rum parū: ſi omnia: ipſam necas: ſed ad hoc q̇s idone⁹? Alia eſt triſticia ſpecialis: ſcꝫ cir‑ca diuina tedium: et iſta poteſt comprehendi ſub accidia. Triſticię origo difficulter eſt cog‑noſcibilis: eo ꝙ tam multas habet origines: omnia videlicꝫ vitia et affectiones. Cōtra hęc duo vitia: triſticiam ꝛ accidiam: pugnat cari‑tas dei: quę nūq̄ꝫ eſt ocioſa contra accidiam: et cui⁹ fruct⁹ eſt gaudiū ꝯtra triſticiā. Ad quā caritatē triplici gradu ꝓueharis. Prim⁹ ē: ſic vti licitꝭ et cōceſſis: vt tn̄ illicita deuites. Se‑cund⁹: feruentiori deſiderio oīa q̄ dei ſunt ſtu‑dioſe facere: et in ſe et in alijs ꝓmouere. Ter‑tius ē: tāto affectu ęſtuare ad deū: ꝙ ſine ipo

quaſi viuere nō poſſis. Valet etiā cōtra triſti-
ciam: deuota ꝯfabulatio ī bona ſocietate: me-
moria benignitatꝭ et miſericordię dei. Itē de-
uotus cantꝰ: vt dicit Iacobus.

De vana gloria et pugna cōtra eam. Ca LVI

Ioia ꝓdicta vitia viceris: quod ſine maximis laboribꝫ et mltꝭ doloribꝫ nō fit: ſi tamē fit: tūc amplius neceſſe eſt a vana glia cauere. Hęc em̄ occulte virtutibꝫ ſe ingerit: ita vt vix a ſpiritualibꝫ ſemꝑ valeat comprehendi. Hęc eſt multiformiꝭ vana: ſemper et in omnibꝫ vanitatē ingerens: ī veſtitu: ī apparatu: ī loquela: ī taciturnitate. Si veſte ꝓcioſa indutꝰ fueris: adeſt: ſi humili: amplius gloriatꝭ. Si loqueris gaudet: quaſi bene dixeris. Si taces: laudat te: velut humilem. Ipſa ſemꝑ ſuggerit: et magnū deſideriū ingerit ad illa in qbꝫ laus et honor ꝯſiſtit: etiā ꝑ magna pericula et labores: et maiorē fortitudinē dat ſuis amatoribꝫ: ꝙ̄ ſpes cęleſtis beatitudinis veris ꝓliatoribꝫ. Ipſa eſt q̄ multis tantū deſideriū ingerit: vt ſi ignores: putes ſpiritūſanctum vltra cōmunē curſum cordi illius ſuperabundanter ⁊ contra ordinē caritatꝭ influxiſſe: ita vt aliq̄s pauper: miſer et nudꝰ: virtutibus vacuꝰ: paſſionibꝫ plenus: multos velit et deſi

derat de ſua paupertate locupletare. Tantū em̄ deſideriū ingerit: vt refrenari neſciat: nō acquieſcat cōſilijs. Vex: audiam⁹ ſup hoc exemplū vt cautiores circa hanc ſuggeſtionē reddam̄. Audi q̄to deſiderio tales ferueant: Plen⁹ ſū inq̄t heliu arrogās: et coartat me ſpirit⁹ vteri mei. En venter meus q̄ſi muſtū abſq̧ ſpiraculo: qđ lagūculas nouas dirūpit: loquar et reſpirabo paululū: aperiā labia mea et r̄ndebo. O q̄to ardebat iſte deſiderio: ſ vane glīę. Videbat em̄ ſm Gregoriū: ſctōs p̄dicatores p locutiōe ſua venerari: ideo locutiōis eoꝝ celſitudinē et nō vtilitatē intentiōis imitari cupiebat. Neq̧ em̄ h̄ amauit qđ illi: ſ hoc ſūmope appetiuit: vt clar⁹ hom ib⁹ oſtēderet̃. Hęc eadē beſtia ſuggerit gradū clericat⁹ presbyterij vel diaconat⁹: ſi q̄s tñ vellet eū cogere: nā p ſe nō vult ne ipſe videat̃ appetere. Vide ſup hoc exemplū ī libro de īſtitut̄ cęnobioꝝ Caſſiani. Nō poſſunt varietates hui⁹ beſtię explicari: ſ vbicūq̧ ꝓieceris eā: ſemp ſtat aculeo recto ſicut tribulus. Ipſa ē ſicut alliū: quotiēs vnū tegmē remoueris: aliud adhuc habet interi⁹. Vbi aūt ipā ītrauerit: matrē doloſam ſequūt filię peruerſę: quę ſunt inobedientia: ꝯtentio: iactātia: hypocriſis: ptinacia: diſcordia: nouorū p̄ſumptio ſeu inuentio. Quā vanā gloriā:

ſi vincere deſideras: caue ſūmo ſtudio: ne q̄c/
q̄ȝ intentiōe vanę glorię incipias facere: cogi/
tans illud ſaluatoris: Receperunt mercedem
ſuā. Et illud: Quoniā de⁹ diſſipauit oſſa eoꝝ
q̄ hominib⁹ placent: cōfuſi ſunt: qm̄ de⁹ ſpre/
uit eos. Et illud: Si adhuc hominib⁹ placerē
chriſti ſuus non eſſem. Scd̄o debes niti: qđ
bona intentiōe īcepiſti: ſimili cuſtodia ab inq̄/
natione vanę glorię cuſtodire. Item: q̄cq̄d ſin
gulare eſt: et vnde laus et gloria poſſet cōq̄ri:
ſemp̄ vitandū eſt bellanti cōtra hāc beſtiā: nā
inde nutrit̄. Principiū p̄uatiōiſ vanę gl̄ię ſm̄
cliniacū: eſt cuſtodia oris et amor ignominię.
Mediū ꝟo eſt p̄ciſio oīm vitioſaꝝ ītellectua
liū adinuentionū vanę gl̄ię. Finis tn̄ ſi finis:
ⱬ abyſſo vtiq̄ȝ eſt finis: ea q̄ ſūt ad ignominiā
cōſūmātia: corā multitudine miſerabilit̄ adin
uenire. Chryſoſtom⁹: Unicū vanę glorię re/
mediū eſt: orare deū vt ipſe te liberet.

De pugna ꝯtra ſupbiā. Ca. LVII

V Ltimo aggrediēda eſt ipſa ſupbia: vi/
tioꝝ regina: vitioꝝ radix: ꝟtutū oīm
deuoratrix: q̄ tantę eſt fortitudinis et
ſeueritat̄: vt luciferꝝ eijceret de celo. Attamē
puer dauid cōfidens in dn̄o p̄ humilitatē: go/
liam q̄ȝtalibet eſſet ſtaturę enormitate erectus

ꝓſtrauit. Eſt autē ſupbia duplex. Una ſpiritualis: pulſās virtuoſos de pfectiōe. Alia carnalis: q̄ min⁹ pfectos pulſat de aliqua excellētia exteriori. Nā natura p̄mę eſt: in corde ſuo magna merita ſibi depingere: ſpecialē gr̄az ſibi attribuere: q̄tū ſe de⁹ diligat cogitare: mirari ꝙ nō faciat miracula: turbari ꝙ deus nō dat ſibi neſcio q̇d ſpeciale: alioſ velut carnaleſ deſpicere. ⁊c̄. Et hęc ē multū piculoſa: pl⁹ q̄ꝫ vitia carnalia. Nullū vitiū eſt qd̊ ita oēs ꝟtutes exhauriat: cūctaqꝫ iuſticia ⁊ ſctītate hoīeꝫ expoliet queādmodū hui⁹ ſupbię malū. Qui autē hui⁹ neq̇ſſimi ſpūs laq̄os vult euadere: debet ī ſingulis virtutib⁹ ī q̇b⁹ ſe ſenſerit ꝓfeciſſe dicere ex ſentētia: Gratia dei ſū id qd̊ ſū: et cogitare deū eſſe q̇ operaꝛ in nobis velle et pficere: ꝓ bona volūtate. Itē diligenꝛ ꝯſiderare: qꝛ bona nr̄a nō ſunt a nobis: ſ; dona dei: de q̇b⁹ diſtricte rationē ſum⁹ reddituri. Itē q̄ꝫ multis malis bona noſtra ſunt pmixta: tepiditate: hypocriſi et huiuſmōi. Itē cōſiderare q̄ꝫ multa ſint in nobis mala et vitioſa. Itē attendere meliores nobis hoīes et angelos: vt ita in cōparatiōe eoꝝ vileſcam⁹ nobis.

De carnali ſupbia. Ca. LVIII

Carnalis ſupbia his indicijſ demōſtratur. Eſt eñ clamoroſa: amara dū ta⁄

cet: ⁊ indignabũda: diſſoluta ĩ leticia: riſus ei⁹ irrationabilis et ſine cauſa: in triſticia eſt ſeuera et dura: reprehẽdit cũ rancore nõ ex cõpaſſione: v̄ba ꝓfert paſſim ſine aliq̃ cordis grauitate vel ponderatiõe: expers patiẽtie: caritatꝭ aliena. Audacter iniuriat̄: ⁊ puſillanimit̄ iniuriã patit̄: difficult̄ alicui obedit: exhortationẽ recipe ſpernit. In ꝓpria volũtate pmanẽs: ſẽp vult ꝓpria ſtatuere: nũq̃ alteri⁹ diffinitiõi acq̄eſcere. Nõ vult cõſiliũ ab aliquo recipe: magis ſibi ĩ credẽs q̃ ſapiẽtiorib⁹. Hui⁹ remediũ pmũ eſt: obedientia ſimplici corde ſuſcepta et hũilit̄ exhibita. Scõm vt ĩtimo cordis affectu fratrib⁹ nr̄is hũilitatẽ exhibeam⁹ ĩ nllo eos ledere acq̄eſcẽtes. Itẽ ſemp niti nos exercere in humilib⁹ opibus: vilib⁹ ⁊ deſpectꝭ officijs: puta miniſtrare ĩ coq̄na: lauare ſcutellas: purgare domũ: ſemp officia viliora eligere: hũili habitu: humilib⁹ geſtib⁹ incedere: hec ſi in cõſuetudinẽ venerint: cor ad humilitatẽ ĩclinãt. Itẽ honorẽ fugere: magꝭ ſẽp eligere miniſtrare q̃ miniſtrari. Supba vocabula ⁊ nomẽ iactãtie etiam a ꝓpria familia deuitare. Itẽ oĩa ſigna et q̄cq̃ facta: iactãtiã vl̄ vanitatẽ p̄tẽdentia declinare. Hũilitas q̄ ꝯtra ſupbiã pugnat tres grad⁹ habet. Prim⁹ gradus eſt: vt hõ ſeipm cognoſcat infirmũ: inopẽ boni: vitioſũ: ⁊

ſi quos alios habet defect⁹:et nõ eleuet ſe ſupͣ ſe. Secũd⁹ eſt: cũ hõ talẽ ſe deſiderat ab alijs reputari:qualẽ ipẽ ſe noſcit in ỽitate:ſcꝫ vilẽ: inopẽ:ſupbũ:et huiuſmodi. Terti⁹ eſt:qñ hõ etiã in magnis virtutib⁹ et honorib⁹ nõ extollit:et nihil ex hoc ſibi blãdit:totũ in illũ refundens a quo totũ accepit:et ei in integꝝ reſtituens. Talis fuit hũilitas chriſti:et talis eſt ſanctoꝝ angeloꝝ in gloria.

De quattuor in omnib⁹ exercitijs ſpiritualib⁹ attendendis. Ca.LIX

Ompẽdioſe diximꝰ quõ vires aĩe debeant et poſſint p ſctã exercitia reformari:ꝛ ad quẽ finẽ: ꝛ p q̃ media debeamus nr̃a exercitia dirigere et ordinare: Unũ adhuc in fine adiũgimus:qḋ deuoto current in ſtadio nõ ꝯuenit ignorari. Hoc aũt ẽ: vt ſcias penes q̃ debeas tua exercitia regulare e examinare. Itaqꝫ ſcire debes et diligẽt notare: ꝙ ĩ regulãdis ꝛ examinãdis tuis exercitijs an tibi cõueniãt et expediãt:quattuor exẽplaria debes inſpicere ne poſſis errare. Primo attende:ꝙ tua exercitia diuinis ſcͥpturis:dic ſanctoꝝ et exemplis ſint cõcordantia. Scḋm eñ bti Iob ſentẽtiã:ſemel loqͥt de⁹ ĩ ſcͥpturis et ſcḋo idipſũ nõ repetit ꝯtra ſcͥpturas. Itaqꝫ q̇cq̇d ſcͥpturiſ diſſonat:nõ ĩmerito ẽ ſuſpectũ

Sȝ qꝛ plures ſcp̄turas ad ſuū ſenſum trahūt: nō autē ſuā volūtatē ad ſcp̄turas retoꝛq̄nt: vñ ſępe eos ꝯtingit errare. Hinc etiā ſcd̄o expedit: vt tua exercitia exponas alicui homini illuminato et purgato: et cū eo de his cōferas. Vñ q̄dā: Añ omnia inq̄t: illud q̄rant ⁊ faciāt chꝛiſto ieſu ſ̄uire volētes: vt et loca et modos et moꝛes et inſtitutiōes et adinuentiōes et ſtudia ſibiipſis ꝯueniētes eligāt ꝑ ſpiritualiū patrū obediētiā et familiarē deo ipoꝝ cogitationē. Sȝ nō oīb⁹ quo ad hoc de tua ꝯſciētia cōfide: ſunt eñ ſenes q̄ nō ꝓficiūt. Tertio ī vni⁹ cuiuſq; exercitijs hͦ erit aduertendū: vt ſ̄m diſpoſitionē exterioꝛē ⁊ interioꝛē: et ſtatū ei⁹ ſint ipſi expediētia atq; ꝓficua: nō eñ oīb⁹ cōueniūt oīa: neq; q̄ ꝯueniūt ęque oīb⁹ ꝯueniūt: ſꝫ magni magna onera poꝛtēt: paruis aūt tuti⁹ eſt paruū on⁹. Vt autē ſcias q̄ tibi magis ſint ꝓficua: duo debes attēdere: ſcȝ inclinationē tuā vitioſam: de q̄ ſupi⁹ dicebať: et ita oꝛdina exercitia tua: ne illa foꝛtificeť et tu ꝑicliteris. Scd̄o tuā inclinationē virtuoſam: vt in veris ꝟtutib⁹ ad quas ampli⁹ fueris inclinat⁹: te exerceas affectu feruentioꝛi: nā ī talib⁹: cęteris parib⁹: ſalua ſemꝑ humili et ꝓmpta obedientia: magis ꝓficiť. Vñ beat⁹ Ambꝛoſi⁹ in libꝛo de officijs: Quęrendū inq̄t: in omni actiōe q̄d

ꝑſonis coueniat:tꝑib⁹ ⁊ etatib⁹:q̄d etiā ſingu loꝝ īgenijs ſit accōmodum. Sepe em̄ qd̓ al/ terū decet alteꝝ nō decet. Aliud iuueni aptū: aliud ſeni:aliud ī ꝑiculis:aliud ī reb⁹ ſecūdis: hec Ambroſi⁹. Quarto debeſ attēdere: vt tua exercitia nō ſint tꝑanea:id eſt:tm̄ ad tps ꝑma/ nētia: ſ; vſq; ad finē tuū:ſc; puritatē cordis iu giſ te ducētia. Sūt q̄dā q̄ nūc h̓ volūt:nūc il/ lud:nūc ſe ſic exercēt:nūc ſic:ī nllo fixi:oīa ar/ ripiētes:ꝑmanētes ī nllo: idq; in neutro ꝓfici entes. De q̄b⁹ dicit Bernard⁹: Suſpectā ha beo leuitatē: q̄ id ſepe qd̓ facile volum⁹ añq̄ ꝓbem⁹:exꝑti iā nolum⁹: vno ꝓpe momēto id ipſum et cupiētes et reſpuētes:tā leuiſ q̄ irra tionabiliſ. Qualeſ vtq; frequenſ nō exꝑimur paucos:q̄ vna vix hora ī vna volūtate duran tes:aura leuitatis impulſi:vagi et inſtabiles: hac et illac mutāt ꝓ exꝑimēto iudiciū:imo ſi/ ne iudicio fluctuātes: tot de ſe ꝯſilia ꝑ̄ſumūt: quot loca reuiſi: ſemꝑ qd̓ nō habēt cupiētes: et qd̓ habent faſtidiētes.hec Bernard⁹. Sic em̄ leges publice ſine magna rōne mutari nō debent: eo q̄ popul⁹ iā aſſuefact⁹ ſine labore eas ferat: et nouas difficuliſ arripet. Ita ⁊ tu exercitia tua ꝯtinua: Medicina crebro muta/ ta turbat: non ſanat. Nō coualeſcit planta q̄ ſepe trāſferſ. Nō ꝓdeſt:nec corpori accedit c̄i

bus q̄ ſtatim ſumpt⁹ eĳcit. Vn̄ dicit in colla-
tionib⁹ patꝝ. Vnicuiq; vtile ē vt ſm̄ ꝓpoſitū
qd̄ ſemel elegit ſummo ſtudio et diligētia ad
opis icepti ꝑfectionē ꝑuenire feſtinet: ꝛ neq̄q̄
a ſua quā ſemel elegit ꝑfectiōe recedat. Itaq;
ſic ordina tua exercitia: vt in eiſdē ꝑſeuerans:
p⁹ hui⁹ exilij incolatū: multꝭ ornat⁹ virtutib⁹
et ſanctis opib⁹: dign⁹ introire ī gloriā eterne
beatitudinis inueniaris: Amen.

Explicit tractatulus bon⁹ ꝛ valde deuot⁹:
maxime ꝓ religioſis: et etiā alijs vitam ſuam
emendare volentib⁹: qui intitulat: De refor-
matione viriū anime: Anno dn̄i. M cccc xcij.

Cōſ. Tho

II

S.7.